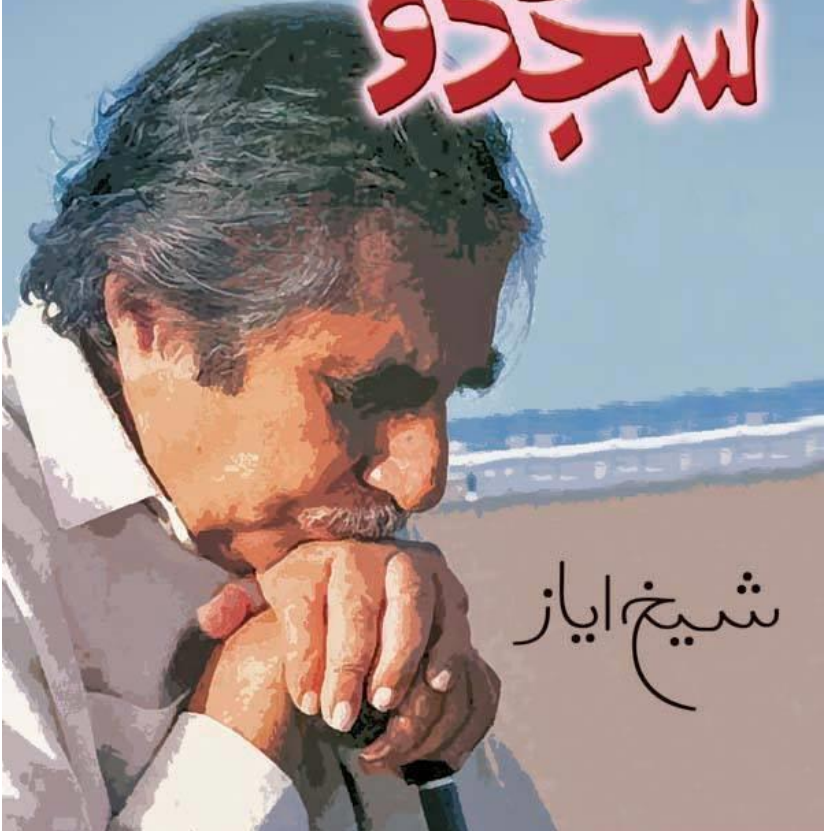

شاعريء جو سجدو : شيخ اياز

Sindhica
سنڌيڪا

شاعريءَ جو سجدو

شيخ اياز

شاعريءَ جو سجدو : شيخ اياز

شاعريءَ جو سجدو

فطرت، لطافت، اعليٰ انساني قدرن ۽ زندگيءَ جي حسناڪين بابت
شيخ اياز جي شاعريءَ مان چونڊيل انتخاب

شيخ اياز

سهيڙيندڙ:

نور احمد ميمڻ

ڊجيٽل ايڊيشن :

سنڌ سلامت ڪتاب گهر

شاعريء جو سجدو : شيخ اياز

چيائيندڙ جا سڀئي حق ۽ واسطا محفوظ

نئون ڇاپو : 2016ع
ڪتاب جو نالو : شاعريءَ جو سجدو
سرچڻهار : شيخ اياز
سهيڻيندڙ : نور احمد ميمڻ
ڪمپيوٽر لي آئوٽ : عبیدالله ميمڻ
ڇپيندڙ : آزاد ڪميونيڪيشنز ڪراچي
ڇپائيندڙ : سنڌيڪا اڪيڊمي ڪراچي
قيمت : 100/- روپيا

“SHAIRÉE'A JO SAJDO”

(Selected Spiritual Poetry of Shaikh Ayaz)

By: SHAIKH AYAZ

Compiler by: Noor Ahmed Memon

Published by: Sindhica Academy,

B-24, National Auto Plaza, Marston Road, Karachi-74400

اسٽاڪسٽ

سنڌيڪا اڪيڊمي B. 24، نيشنل آٽو پلازہ مارسٽن روڊ ڪراچي 74400، فون: 021_32737290
سنڌيڪا بوڪ شاپ: شاپ نمبر 5، ميزنائين فلور، حيدرآباد تريم سينٽر، حيدر چوڪ، 03133692150-
سنڌيڪا بوڪ شاپ: 19 بلدي پلازہ گھنٽا گھر چوڪ سکر فون: 03013431537-03352233803
العماد بوڪ سيلرن، اردو بازار، ڪراچي فون: 0300_343115، 0212214521
ڪاٺياواڙ بوڪ اسٽور اردو بازار ڪراچي - ڪتاب مرڪز فريئر روڊ، عزيز ڪتاب گھر بئراج روڊ، بخاري ڪتاب گھر، قادري بوڪ اسٽور، مھراڻ بوڪ اسٽور، مجاهد بوڪ اسٽور، سنڌ ڪتاب گھر نيمر ڪي ڇاڙهي سکر - سلمان ڪتاب گھر پنوعاقل - ڀٽائي بوڪ هائوس حيدرآباد 03223011560 - سنڌي ادبي بورڊ بوڪ شاپ، تلڪ ڇاڙهي حيدرآباد - شاھ لطيف بوڪ شاپ، پٽ شاھ - عثمانه لائبريري، چنڀائي ڪنڊيارو، - نيشنل بوڪ اسٽور، نوراني بوڪ ڊپو بندر روڊ، رابيل ڪتاب گھر اسٽيشن روڊ، رهبر بوڪ اڪيڊمي رابعا سينٽر بندر روڊ لاڙڪاڻو - مڊني اسلامي ڪتب خانو، نئون چوڪ دادو - حافظ بوڪ اسٽور، خيرپور بوڪ اسٽور مسجد روڊ، خيرپور ميرس - مشعل ڪتاب گھر پڊعیدن 03063291657 - المھراڻ ڪتاب گھر، زاهد بوڪ ڊپو، سانگھڙ - سيد ماس ميگا اسٽور، جيڪب آباد - ميمڻ بوڪ اسٽور، شاهي بازار نوشهروفيروز - حافظ اينڊ ڪمپني، لياقت مارڪيٽ، نواب شاھ - ڊيڊار بوڪ ڊپو، ٽنڊوالھيار - رفعت بوڪ هائوس، ماتلي - مرجو لال پريمي، بدين - مڪتبہ يوسف، ميرپور خاص. فون: 0300-3319565، عطار ڪتاب گھر، بدين، مھراڻ ڪتاب گھر، عمر ڪوٽ، حافظ ڪتاب گھر، ڪپرو، سنڌ ڪتاب گھر، مورو، وسيم ڪتاب گھر لکي در، سعيد بوڪ اسٽور، شڪارپور. سومرا بوڪ اسٽور ميهڙ، ساحر ڪتاب گھر، ڪونڊي ميهڙ 0346-8948535، مڪتبہ امام العصر گھوٽڪي، 03033695037

لکپڙه لاءِ

سنڌيڪا اڪيڊمي

B-24، نيشنل آٽو پلازہ مارسٽن روڊ ڪراچي 74400

فون: 021-32737290، ويب سائيٽ: www.sindhica.org

اي ميل: sindhicaacademy@gmail.com

اي خدا!
تون مون کي ايتري مهلت ڏيندين
ته منهنجي شاعري توکي هڪ سجدو
ڪري وٺي.
”اياز“

علم ۽ دانائي

آفاقي انساني ورثو آهي. اهو دنيا جي
سڀني ماڻهن تائين پهچڻ گهرجي ۽
خاص ڪري پنهنجن عزيزن، دوستن ۽
واقفڪارن کي ان ورثي کان آگاهه نه ڪرڻ
قومي ۽ اخلاقي جرم آهي. انساني پلائيءَ
جو پيغام ٻين تائين نه رسائڻ خدا جي
نافرماني به آهي.

فهرست

8	سهيڙيندڙ پاران
10	تون چپر تون چانءَ
70	جَرَ ڏيئا جهمڪن
87	هرڻ اڪي ڪيڏانهن
94	سر لوهيڙا ڳپيا
113	تون چپر تون چانءَ

سند سلامت پاران :

سند سلامت **ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن** سلسلي جو نئون ڪتاب ”شاعريءَ جو سجدو“ اوهان اڳيان حاضر آهي. هي ڪتاب سنڌي ٻوليءَ جي نامياري شاعر، مفڪر ۽ ڏاهي **شيخ اياز** جي نثري شاعريءَ جو مجموعو آهي، جيڪي سندس چئن ڪتابن جر ڏيئا جهمڪن، هرڻ اڪي ڪيڏانهن، سر لوهيڙا ڳپيا ۽ تون چير تون ڇانءَ مان ورتا ويا آهن. ڪتاب جو سهيڙيندڙ نور احمد ميمڻ آهي.

هن ڪتاب ۾ شيخ اياز جي چئن ڪتابن جي شاعريءَ جو اهڙو انتخاب شامل آهي جنهن ۾ ان عظيم شاعر جون فطرت، حسن ۽ زندگيءَ جي نفاستن بابت لفظن جون حسين ۽ روح کي تراوت بخشيندڙ تصوير ڪشيون به آهن ته خدا ۽ انسان جي تعلق جون صوفيائيون سرمستيون به آهن. اهڙي طرح انسان جي داخلي ۽ خارجي ڪيفيتن جي جلوه ڳرين جو مشاهدو به موجود آهي ته نيڪي ۽ بدي جي آفاقي تصورن جي اپتار به ڪيل آهي.

هي ڪتاب 2016ع ۾ سنڌيڪا اڪيڊمي پاران ڇپايو ويو. ثورائتا آهيون سنڌيڪا اڪيڊمي جي سرواڻ نور احمد ميمڻ ۽ فضل الرحمان ميمڻ جا جن ڪتاب جي سافت ڪاپي موڪلي سند سلامت ڪتاب گهر ۾ پيش ڪرڻ جي اجازت ڏني.

محمد سليمان وساڻ
مينيڊنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سند سلامت ڊاٽ ڪام

sulemanwassan@gmail.com

www.sindhsalamat.com

books.sindhsalamat.com

سهڙيندڙ پاران

شيخ اياز سنڌي ٻوليءَ جو ناميارو شاعر ۽ ڏاهو آهي. شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ کان پوءِ جنهن شاعر کي ٻوليءَ جو معمار شاعر ليکيو وڃي ٿو سو شيخ اياز آهي. عام راءِ اها آهي ته هن وقت سنڌي ٻوليءَ جيڪا هيئت ۽ شڪل اختيار ڪئي آهي، ان کي وري تابنده رکڻ لاءِ شيخ اياز جي شاعري ساڳيو ڪم سرانجام ڏيندي جيڪا گذريل ٽي سؤ سالن کان شاهه جي ٻولي سرانجام ڏيندي رهي آهي. ڪنهن به آفاقي شاعر جي شاعري جيڪا ان ٻوليءَ جي ڳالهائيندڙن ۾ قومي ورثي ۽ عقيدت جو رسوخ حاصل ڪري ٿي، سا ان قوم جي سماجياتي، اخلاقي ۽ ثقافتي سوچ ۽ سرگرمين تي گهرا اثر ڇڏي ٿي. سنڌي ٻوليءَ ۾ شيخ اياز جي شاعري به انهيءَ تسلسل جي ڪڙي آهي. سندس شاعري رفتہ رفتہ سنڌ جي ان صوفيائي شعور سان پنهنجو ربط ڳنڍي ورتو هو، جيڪو پنهنجي چوڌاري ماڻهن جي دردن کي عالمگير انساني دردن جو جز سمجهي، انهن دردن جي آفاقي مداوا جو طلبگار ۽ علمبردار هو.

شيخ اياز تي ڪافي لکيو ويو آهي ۽ سندس شخصيت ۽ فن تي اڃا گهڻو ڪجهه لکيو ويندو. سندس زندگيءَ جو هي پهلو ڏاڍو اهم آهي ته هو موجوده سنڌ جي آزاد خيال لڏي مان پهريون ڏاهو ماڻهو آهي جنهن زندگيءَ ۾ چڱاين جي طلب رکي جيڪو به پنهنجو سفر ڪيو ان سفر ۾ پنهنجي مشاهدي ۾ آيل خرابين جي نه صرف نشاندهي ڪئي، بلڪ انهن خرابين کان بيزاري ڏيکاري ۽ انهن خرابين کان پين

کي به خبردار ڪيو. هو سرڪشي ۽ هٿ جي واٽ وٺڻ بجاءِ سچ، حق ۽ فطرت جي حمايت ۽ فرمانبرداريءَ جي راھن جو پانديءَ ٿيو.

هن ڪتاب ۾ شيخ اياز جي چئن ڪتابن جي شاعريءَ جو اهڙو انتخاب شامل آهي جنهن ۾ ان عظيم شاعر جون فطرت، حسن ۽ زندگيءَ جي نفاستن بابت لفظن جون حسين ۽ روح کي تراوت بخشيندڙ تصوير ڪشيون به آهن ته خدا ۽ انسان جي تعلق جون صوفيائيون سرمستيون به آهن. اهڙي طرح انسان جي داخلي ۽ خارجي ڪيفيتن جي جلوه گيرين جو مشاهدو به موجود آهي ته نيڪي ۽ بدي جي آفاقي تصورن جي اپتار به ڪيل آهي.

اسان کي پڪ آهي ته هن ڪتاب مان اهي ماڻهو هرگز مڙيا چوندڙ نه ڪري سگهندا جيڪي زندگيءَ جي بي مقصد تصور جا پرچارڪ آهن ۽ جن ماڻهن ويڳاڻپ کي پنهنجو لباس بڻائي ڇڏيو آهي. پر ساڳي وقت هي ڪتاب انهن ماڻهن جي لاءِ هڪ رهنما جي حيثيت حاصل ڪندو. جيڪي فضيلتپڻي ۽ انساني چڱاين جي اعليٰ آدرشن کي ماڻڻ جا خواهشمند آهن ۽ جيڪي زندگي جي سڃاڻپ تي يقين رکن ٿا.

نور احمد ميمڻ

چيئرمين

سنڌيڪا اڪيڊمي

تون چير تون چانءَ

يارب!
تنهنجونانءَ
جئن ڪو ٿڌو ٿانءَ جو پيتي پياس ٻجهي وڃي!
تنهنجونانءَ
جئن ڪو هير جو جهوٽو جو لڳي ته اڪيون ننڊا ڪڙيون ٿي
وڃن!

يارب!
منهنجي هر پيار ۾ پنهنجي شفقت کي شريڪ ڪر،
جيئن مان انسان کي تنهنجو ڀرتو سمجهي هن جو قدر
ڪيان هن جو ناجائز فائدو نه وٺان!

يا رب!

منهنجي دشمن تي به رحم ڪر! هُن کي به ڪنهن عذاب ۾،
ڪنهن آزمائش ۾ نه وجهه!
تون ته رحيم آهين، مان ڪير جو تنهنجي فطرت ۾ گهارا
وجهان؟ مان ڪير جو چوان ته تون ڪنهن لاءِ قهر جو
سيلاب ٿي!

يا رب!

مون کي پنهنجي اخلاق جي خيرات ڏي! مون مان سڀ
مدايون نهوڙي ڇڏ ۽ مون ۾ هر ڪنهن لاءِ خير جي خواهش
پيدا ڪر!
تون هر ڪنهن تي پنهنجيءَ مهر ۽ ميا جي برسات ٿي! نه
فقط مون تي ٻاجه ڪر، منهنجي بد خواهه تي به ٻاجه ڪر
۽ هن ۾ نيڪ نيتون ائين اڀار، جيئن ٿوهر ۾ ڳاڙها گل ڦٽي
پوندا آهن ۽ وارياسو لهلهائيندو آهي!

يا رب!

مون کي سگهه ڏي ته باقي عمر رڳو تنهنجا گيت ڳايان،
عارضي ۽ فانيءَ کي پنهنجي ڌيان تان هٽايان ۽ پنهنجي
روح جي موسيقيءَ کي تو ۾ ائين سمايان جيئن ندي پاڻ
کي سمنڊ ۾ سمائيندي آهي اها منهنجي آخري دعا آهي،
اها دعا قبول فرمائ.

يارب!
منهنجي ذات ڏينپوءِ وانگر نه بڻاءِ! ان کي پوپت جا پر ڏي ۽
رنگ ۽ خوشبو جو شيدائي ڪر!

يارب!
مون کي دارا ۽ سڪندر جي قد و قامت نه گهرجي! مون کي
حافظ جو ترنم ۽ خيام جي سرمستي عطا ڪر!
مون کي شمس تبريز ۽ روميءَ واري حيرت ڏي ۽ ان ۾
قلندري شان پيدا ڪر!
مان پاڻ سان حقارت به نه ڪيان ۽ پاڻ کي حقير به نه
سمجهان!

يارب!
هر ڪنهن کي عزت به تون ٿو ڏئين ۽ ذلت به تون ٿو ڏئين!
مون ۾ اها صلاحيت پيدا ڪر ته عزت ڏسي نه اڀامان ۽ ذلت
ڏسي دلشڪستو نه ٿيان.

يارب!
تنهنجي ساٿ کان سواءِ، دنيا جو هر ساٿ عارضي آهي. مون
کي ايتري سگهه ڏي ته جڏهن مان تنهنجي پٺيان اچان ته
منهنجا پير نه ٽڪجن!

يا رب!

منهنجي تقدير تنهنجي غيب جو حصو آهي. مان ڪير جو
ان جي قبل از وقت پيش گوئي ڪري سگهان!
منهنجي واڳ تنهنجي وس آهي. مان ڪير جو پاڻ وهيو
ٿيان!

يا رب!

منهنجي زندگي ۽ موت به تون آهين، حال ۽ مستقبل به تون
آهين، مون تان پنهنجو هٿ نه هٽاءِ! اهو پوئين گهڙي تائين
وڻ تي سانوڻ جي ڪڪر وانگر رهي ۽ ان جي رم جهم ۾
رتي ۽ پر ڪمي نه اچي!

يا رب!

منهنجيء شاعري کي پيريء جي لهس نه اچي. اها سدا
گلاب وانگر شگفته رهي ۽ جڏهن تون ان کي پتين تڏهن
منهنجيء ذات ۾ تنهنجي ذات جي خوشبو ملي.

يا رب!

منهنجي ساري ديس کي ساڃاه ڏي ته تنهنجي واکاڻ تي
چاڪاڻ جهڙو سوال نه پڇن.
هن ديس جو ڪوئي اوهي پيهي نه آهي، ڪوئي ڌڻي
سائين نه آهي، تون ئي ان جو واهرو ٿي، ان کي وات سُجھاءِ
۽ ان جي راه مان سڀ روڙا هٽائي ڇڏا!
تنهنجي راه ۾ اگها به سگها آهن، جڏا به جاکوڙي آهن،
انهن کي زندگي جي پلصراط تان چيچ کان وٺي پار پهچاءِ!
تون ئي اپائڻهار آهين، تون ئي پالڻهار آهين، تون ئي ولھ
۾ اهو لاءِ آهين، جنهن تي هٿ پير سيڪي، وائڙو وڌن ٿا.
اسان کي اسان جي وات سُجھاءِ، اسان لاءِ ايتريون مشعلون
ٿي جو تارن ڀريو آڪاس ڌرتيء سان ريس ڪري.

يا رب!

مون کي وڻ وڻ جي پن پن چيو ته تون آهين ۽ هنن توسان
ڳالهايو آهي پر مون هنن کي نه ٻڌو.

يا رب!

هو آسمان جو ڪنهن گهاٽي وڻ وانگر آهي، جنهن ۾ ستارا پڻ
ائين ڦڙڦڙائي رهيا آهن، جيئن تيز هوا ۾ پن ڦڙڪندا آهن، تنهن
مون کي چيو ته تون نه رڳو مٿي پر هيٺ ڌرتيءَ تي به آهين، پر
مون هن کي لنوائِي ڇڏيو.

يا رب!

تون جو سڀ جو رازق آهين، مون توکي هڏهد ۽ ڪاٺ ڪٽي
جي چهنڊ ۾ ڏنو.
مون نه رڳو توکي ڪويل جي ڪوڪ ۾ ٻڌو پر هر پکيءَ جي ڄم
ڄم ۾ تون مون کي سڏي رهيو هئين! پر مون ڪنن ۾ آڱريون
وجهي ڇڏيون.
تو ئي ته مون کي چيو ته مان ئي هن جو واحد تماشاڻي آهيان، آءُ
هن مور سان هم - رقص ٿي! پر منهنجي پير اڳتي نه وڌيا.
۽ جڏهن بادل اوڙ ڪون ڪري وسيا، تڏهن به مون نه ڄاتو ته اها
تنهنجي رحم جي بارش آهي ۽ هوا ۾ ٻوٽا نمي توکي سجدو
ڪري رهيا آهن.

يا رب!

مون کي پنهنجيءَ نادانيءَ جو اعتراف آهي ۽ ان تي ندامت به
آهي.
مون کي معافي ڏي!

يارب العالمين!
هر انسان تنهنجو پاڇو آهي،
مان ڪير جو هن جي گناهه ۽ ثواب تي پڪڙ پڇاڙ ڪيان!
تون ئي ازلي محتسب آهين ۽ تنهنجي احتساب کان ڪير
آجو آهي؟
تون اهو ڪيئن ٿو ڪرين، ڪنهن وقت ٿو ڪرين، ڪنهن
جي بدران ڪنهن سان ٿو ڪرين، ان جو علم توکي ئي
آهي.

يارب!
مون کي اها ڏاهپ ڏي ته مان تنهنجي اٿاه پٽي ۾ ائين ملي
وڃان جو منهنجي پنهنجي وهڪري جو وجود نه رهي.
پلي ڪوئي منهنجي واٽ ڄاڻي يا نه ڄاڻي، منهنجو پنڌ
ڏسي يا نه ڏسي ۽ منهنجي ٿڪ کي سمجهي يا نه سمجهي!
من کي پنهنجي بيڪران وسعت ۾ سماءِ جيئن لهرون
منهنجي پيرن کي زور ڏين ته مون کي تو ۾ مٺي نند اچي
وڃي!

يا رب!

مان ٻوليءَ تي ڪيڏي به مهارت حاصل ڪيان، ڪيڏا به ان
جا چار اٿان، تنهنجو تصور انهن ۾ ڦاسي نه ٿو سگهي ۽ انهن
مان پاڻي وانگر ترڪي ٿو وڃي!

يا رب!

جتي غور ۽ فڪر جي رسائي نه آهي
جتي رازي ۽ ابن رشد پهچي نه ٿو سگهي،
جتي جبرئيل جا پر جلي وڃن ٿا،
۽ رومي ۽ اقبال سربسجود آهن،
۽ شاعريءَ عاجزيءَ کان وڌيڪ نه آهي،
اتي تنهنجو آستان آهي.

يا رب!

تون ئي ته چيو آهي ته مان توکي شھ رڳ کان وڌيڪ قريب
آهيان،
ڪٿي تون مون ۾ نه آهين!
مان پاڻ کي ساري ڪائنات کان گهٽ سونجهيو آهي،
نه وري ان تي ڪنهن تسلي بخش تحقيق ڪئي آهي
۽ نه مون پٽائي وانگر
پاڻ ۾ پيهي ڏنو آهي.

يا رب!
مون کي توفيق عطا ڪر،
تہ دل جي ڪعبي تان غلاف لاهي،
توڪي ڏسان،
هر گل بخمل ۾ توڪي ڇهي سگهان،
۽ هر ستاري ۾ توڪي اڪيون چنبي ڏسي سگهان!

يا رب!
مون کي اهو شعور بخش تہ خودشناسي خدا شناسيءَ جو ٻيو
نانءُ آهي.

يا رب!
تنهنجي حد جي حد ۽ حساب جو حساب نہ آهي.
مان کير جو تنهنجي زمان و مکان کي سمجھي سگهان؟
ها، تون منهنجي دل ۾ مقيد آهين، مان تنهنجو اهو پرندو
آهيان جنهن جا پر ڪائناتون پنٽي ڇڏي وڃن ٿا،
منهنجي دل ۾ ڪيئن آئين ۽ ان مان ٻولڙيون چوڻو ٿو ٻولين،
اهو منهنجي سمجھ کان بعيد آهي!

يا رب!

اها انجيل جي ڪهاوت ته علم جو وڻ ۽ زندگي جو وڻ هڪ
ٻئي جي ڀرسان نه اڀرندا آهن، ڪيتري نه صحيح آهي.
پلي ته فلسفو منهنجي يقين کي سمجهي نه سگهي، مون لاءِ
تو ۾ اعتبار لاءِ درياھ ۾ چنڊ جو پاڇو ڪافي آهي، بسنت
جي هوا ۾ ٿاريءَ تي رابيل جو گل ڪافي آهي ۽ ڪافي
آهي اها خوشبو جنهن ڦهلجي ساري، ڦلواڙيءَ کي وائي
چڏيو آهي.

يا رب!

تنهنجي تشريح ۽ توضيح اتي ڪٿي وڃي ٿي جتي ٻوليءَ جا
لفظ ڪٿي وڃن ٿا،
تو کي ته انسان پنهنجي اندر ۾ جهاتي پائي محسوس ڪري
سگهي ٿو،
تون ٻوليءَ کان بعيد آهين، عقل کان بعيد آهين، منطق ۽
فلسفي کان بعيد آهين.

يا رب!

مون کي انهيءَ عام آدميءَ جو سرسبز سينو عطا ڪر، جو
دليل بازي کان دور آهي، جو تنهنجي هٿ کي پيءُ جي
ٻاجهاري هٿ وانگر سمجهي ٿو ۽ پاڻ کي تنهنجيءَ پناهه ۾
ڏئي، پاڻ کي هر آفت کان محفوظ پائين ٿو.

يا رب!

مون کي اهڙو يقين ڪامل ڏي، جو ڪنهن چو ۽ ڇاڪاڻ
کان سواءِ، تو اڳيان سر بسجود ٿئي.

يارب!

جي تون نه آهين ته هن زندگيءَ کي ڪهڙي معنيٰ آهي؟ ڇا
هيءَ زندگي فقط خورد و نوش آهي؟ فقط لباس آهي جو
زينب تن آهي؟ فقط ستر اسي سال جي حياتي آهي جا
خواب وانگر گذري وڃي ٿي ۽ پوءِ خاڪ خاڪ ڏانهن موٽي
ٿي ۽ پيو ڪجهه به نه ٿورهي؟

يارب!

ائين ڪيئن ٿو ٿي سگهي؟

جي اها ڳالهه صحيح آهي ته خودڪشي لاءِ جواز ڪيئن نه
آهي؟

جي اڳي يا پوءِ خاڪ خاڪ سان ملڻي آهي، ته اينگهه ڇا لاءِ؟
يارب!

تون، ڪيئن آهين، ڪٿي آهين، ڪهڙيءَ ريت حاصل ٿي

سگهين ٿو، اهو منهنجي سمجهه کان بعيد آهي،

مان ول هجان ها يا وڻ هجان ها، يا پرندو هجان ها ته توسان

منهنجي گفتگو ٿي سگهي ها،

مان ته انسان آهيان ۽ منهنجي زبان اڳيان حد فاصل آهي. اها

توسان هم ڪلام ٿي نه ٿي سگهي.

يارب!

منهنجي زبان ته عاجز آهي، منهنجي دل کي پاڻ تائين

رسائي ڏي!

يا رب!

هر انسان ۾ پوري انسان ذات آهي، جڏهن به هن کان گناه
سرزد ٿئي ٿو تڏهن اهو پوريءَ انسان ذات کي متاثر ڪري
ٿو، پر ڇا توهان ڄاڻ ڪنهن ڪنهن کي ڏني آهي؟

يا رب!

تون ڪنهن به انسان کي منهنجي ڪري سزا نه ڏي!
مون کي اها قوت عطا ڪر ته مان پنهنجي همسائي کي پاڻ
وانگر پيار ڪيان!

يا رب!

منهنجي پيار کي آفاقي بڻاءِ
جيئن مان هر انسان کي پنهنجو پاءُ سمجھان!
منهنجي خون ۾ قابيل جي عنصر کي ختم ڪر!
مون کي پنهنجو رحم وديعت ڪر!
پنهنجي اخلاق جي بيڪ ڏي!

يا رب!

تون حد ۽ حساب کان سوا پيار آهين ۽ اها ڏاهپ آهين
جنهن جو ڪاٿو ڪونهي، مون ساري زندگي ٽولاءِ اڃ
سانڍي ۽ عمر مون کي ڪنهن هرڻ وانگر رُج ۾ رلايو.
اڃ مان تنهنجي ڪناري تي پهتو آهيان. تون جو رحمت
جي درياءَ وانگر چوليون هڻي رهيو آهين، مون تو مان چُڪي
چڪي آهي ته منهنجي ساري عمر جي اڃ لهي وئي آهي.

يا رب!

مون کي معافي ڏي!
مون ڪيتري عمر ضايع ڪئي آهي!
مان حسن فانيءَ جو تمنائي به رهيو آهيان.
۽ تماشائي به رهيو آهيان،
توڙي مون شفق ۾ ڀرندا ڏٺا آهن جي توڏانهن دور دور
اڏامن ٿا!
مون عارضي حقيقت کي حق سمجهيو آهي ۽ ان لاءِ پت
ڪوھ ڪئي آهي ۽ اهو نه ڄاتو آهي ته هي عمر گذران سراسر
سراب آهي.
۽ ان ۾ اطمينان جي تلاش عبث آهي، ان جو انت پيري
آهي، بيماري آهي، موت آهي، يا جڏهن سڀ بلائون ڪٽي
وڃن ٿيون تڏهن ”غالب“ وارو مرگ ناگهاني آهي.

يا رب!

هي پوپت جو گل، گل تي ويهي رمندو ٿورهي،
فقط واس جوشيدائي ته آهي!
خوشبو سڀ ڪجهه آهي، گلاب جون پتيون ته ٿري پڪڙي
وجن ٿيون!

يا رب!

منهنجي عشق کي سدا گلاب وانگر بڻاءِ!
انسان سان عارضي محبت تي پنهنجي ابدي محبت جو
پرتوو وجهه!
۽ پاڻيءَ ۾ چنڊ کي چو ته ڪنهن به چوليءَ سان گهڻو پيار نه
ڪري چو ته چوليون ته وينديون رهنديون آهن ۽ ڪنهن لاءِ
ترسنديون نه آهن.

يا رب!

مون کي انسان جو عشق ڏين ته به ائين ڏي جيئن هن ۾
تو کي ڏسان!

يا رب!
تون پيار جو آبشار آهين، تو وٽان ڪوئي به اڃايو ۽ اداس نه
موٽيو آهي.
تون اهوئي ته آهين جو منهنجي خون ۾ پيار ٿي ڊوڙي
رهيو آهين. منهنجي رڳ رڳ تنهنجي ساڪ ڏئي رهي آهي.

يا رب!
تون پيار کان سواءِ ڪجهه ٿي نه ٿو سگهين!
فطرت جو سارو قهر ۽ آفتون نظر جو فريب آهن. تنهنجي
مصلحت تائين رسائي ناممڪن آهي ۽ ظاهري برائيءَ ۾
چڱائيءَ جو احساس به ڪيترو نه مشڪل آهي!

يا رب!
تنهنجي تاجي پيٽي ۾ هر تند ڪٽي ۽ ڪنهن جاءِ تي آهي،
اهو ڪير ٿو سمجهي سگهي!
يا رب!
هيءَ فطرت، جا سراپا تنهنجو مظهر آهي، ڪڏهن رندا ڇو
ٿي روڙي، اهو مان ڪيئن چوان!

يا رب!

مون کي تنهنجي وجود ۾ اعتبار لاءِ ڪنهن ثابتي جي
ضرورت نه آهي، جيئن ماڪيءَ جي مک کي اها ثابتي نه
گهرجي ته ماڪي مٺي آهي يا جيئن اهو ثابت ڪرڻ اجايو
آهي ته پاڻيءَ ۾ آلهه آهي.

يا رب!

مون کي پنهنجي آغوش ۾ رک!
مون تان دست شفقت نه هٽاءِ
۽ پنهنجي موجودگيءَ جي احساس کان سوا
ٻيا احساس منهنجي ويجهو اچڻ نه ڏي!

يا رب!
تون گناه خلقي مون کي آزمائش ۾ وجهين ٿو ۽ پاڻ ئي ان
آزمائش مان هٿ ڏئي ڪڍين ٿو!

يا رب!
هيءَ دنيا اونهيءَ ڪڏ وانگر آهي.
۽ مان ساري زندگي اڪيون ٻوٽي گهميو آهيان ۽ ان ۾ ڪريو
آهيان. تو بار بار مون کي ڪڏ جي تري مان چڪي ڪڍيو
آهي ۽ منهنجي مٿي تي پنهنجو ٻاجهارو هٿ رکيو آهي.

يا رب!
مون کي اها ساڃاهه ڏي ته منهنجي پيڙا اجائي نه وئي آهي
۽ ان ساري سونهن ۾ سمائجي وئي آهي، جا تون آهين.

يا رب!

اڃا اسرو ڀر پڪي اُٿن مس ٿا
۽ پنهنجن آڪيرن مان ڪنڀ ڪٽن ٿا،
ته تون انهن کي رزق رسائين ٿو
تو ماڪيءَ جي مک لاءِ ڪيڏا نه وڻ ٻوٽا بنايا آهن
۽ توکي هر ڪٿيءَ، هر ننڍي کان ننڍي جيت لاءِ اون آهي
۽ ٻرن ۾ اڳي ئي تو انهن جي بک لاءِ بندوبست ڪيو آهي،

يا رب!

تون انسان مان حرص و هوس مٽاءِ!
هن کي هدايت ڪر ته هو جيڪي پنهنجي لاءِ چاهي ٿو،
اهي ٻئي جي لاءِ به چاهي!

يا رب!

تون رازق آهين ۽ تو هر ڪنهن جي رزق جو ذمو ڪنيو آهي،
پنهنجو اخلاق انسان کي وديعت ڪر ته جيئن هو رزق
حلال کائي ۽ ان کي پنهنجي همسائي سان ورهائي!

يا رب!

جي هر انسان پنهنجي همسائي جو خيال رکي ۽ همسايو
پنهنجي همسائي جو خيال رکي ۽ ائين انتها ڌرتيءَ جي
آخري انسان تي ٿئي ته هي ڌرتي اهو بهشت ٿي پوي،
جنهن جو تقويٰ جي عيوض تو واعدو ڪيو آهي.

يارب!
ائين چو آهي ته منهنجو نفس امارو مون کي ڀٽڪائيندو
رهيو آهي پر پوءِ به مان توکان غافل نه رهيو آهيان!
مون جڏهن به چنڊ کي درياھ ۾ جهلڪندي ڏٺو آهي ته هن
روان دوان ڪائنات ۾ مون کي تنهنجي ياد آئي آهي!

يارب!
تنهنجي اُٿاھ ساگر مان آءُ هڪ چولي ٿي ته آهيان. منهنجو
وجود به قائم رک ۽ مون کي اها ساڃاھ به ڏي ته مان توکان
ڌار نه آهيان.

يارب!
مون کي عقل جي تضاد کان ڇڏاءِ ۽ وجدان جي وحدت
سان همکنار ڪري، بي ڪنار بڻائي ڇڏ!
مان فقط هڪ موج آهيان، جا سمندر کي سجدا ڪندي ساحل
تي ايندي آهي ۽ سمندر کان مختلف به نه هوندي آهي.
مون کي پنهنجي ذات جو شعور ڏي.

يارب!

تنهنجا اسرار اُتاهم آهن. آسمان انهن کي شفق جي پچري ۾
نه ڦاسائي سگهيو آهي ۽ ڌرتي انهن کي خوشبو جي چار ۾
آڻي نه سگهي آهي.

يارب!

مون کي انسان سان ايتري محبت ۽ هن تي ايترو رحم ڏي،
جو هن جي هر علالت پنهنجي علالت ۽ هن جي هر شفاعت
۾ پنهنجي شفاعت ڏسان.

يارب!

تون مقدر کي چو ته نقارا وڄائيندو اچي ۽ منهنجي ان فرض
۾ رخنو نه وجهي جو مان پاڻ ڏانهن، خلق ڏانهن، ديس
ڏانهن پورو ڪري رهيو آهيان.
منهنجون دعائون به ان آواز ۾ دٻجي وڃن، جو ازلي آهي،
ابدي آهي، جو تنهنجو آواز آهي ۽ جنهن تي سارا ستارا
رقص درويشان وانگر محو گردش آهن.
منهنجو توڏانهن جو فرض آهي اهو پورو ڪرڻ جي مهلت
ڏي ۽ تنهنجو مون ڏانهن جو قرض آهي اهو لاهڻ جي
توفيق عطا ڪر!

يارب!

تون مون کي اهو پيغام ڏي جو منهنجا سارا وهم ۽ وسوسا
مٽائي ڇڏي،
۽ اهي سارا فلسفا دنگ رهجي وڃن جي دنيا ڪتابن ۾
ساني رکيا آهن.

يا رب!

جرمن فلسفي، نٽشي، جنهن تنهنجي وجود کان انڪار ڪيو
۽ گلي گليءَ ۾ اهڙو ڍنڍورو ڏنو ته تون مري چڪو آهين،
اهو چريو ٿي پيو ۽ پنهنجي انت تائين چريو رهيو.

يا رب!

نٽشي اهو نه سمجهي سگهيو ته انسان پنهنجي اذيت فقط
ڪوشش سان مٽائي نه ٿو سگهي جيستائين ان ڪوشش ۾
تنهنجي رضا شامل نه آهي.
نٽشي اهو سمجهي نه سگهيو ته انسان جي پوري زندگي
تنهنجي سھاري لاءِ پڪار آهي.
هو تنهنجي واھر لاءِ واجھائي رهيو آهي،
هن کي اهو احساس ڪائي رهيو آهي ته زندگي مختصر آهي،
ان جي هر خوشي عارضي آهي
۽ فقط تون ئي ازلي ۽ ابدی آهين،
۽ تون ئي مسرت جو اهو سرچشمو آهين جو ڪٿي نه ٿو ڪٿي.

يا رب!

مان توکان الڳ ڇا آهيان؟
تون ابدی آهين، تون ئي هر ڪمال جو مظهر آهين،
تون ئي هر گھريءَ ڳالھ کان وڌيڪ گھرو آهين ۽ تو جهڙو
دوست ڪوئي نه آهي.

يا رب!

تنهنجي نور جو ظهور فلسفي جي هر پيچيدگيءَ جو حل
آهي.

منهنجي روح کي هر پيچيدگيءَ مان ٻاهر آڻ ۽ پاڻ ۾ سادو
يقين عطا ڪر!

يا رب!

مان هر دهرئي کي چوان ٿو ته ”گهٻراءِ نه! توبه جو دروازو هر
وقت کليل آهي ۽ تنهنجي پوئين پساهه تائين توتي نه
پوئبو.

آءٌ، انهيءَ مان ڪنڌ جهڪائي اندر آءٌ ۽ اها شمع ڏس جا تو ۾
پري رهي آهي.

آءٌ! موت جي منهن ۾ دليريءَ جو اظهار به ايترو ئي بي معنيٰ
آهي، جيترو مايوسيءَ جو.

يا رب!

تنهنجي موجودگيءَ جو احساس ئي سارو ڪوهيڙو هٽائي
ٿو ۽ جڏهن تون انساني روح ۾ چنڊ وانگر نڪرين ٿو ته
اوندهم اندوڪار باقي نه ٿورهي.

يا رب!
مون کي پنهنجي موجودگيءَ جو احساس ڏي،
روشنيءَ جو احساس ڏي،
۽ انهيءَ خاموشيءَ جو احساس ڏي جنهن ۾ تنهنجا گيت
پُرندا آهن.

يا رب!
مون کي بيائيءَ کان پاسي رک!
بيائي جهڙي ٻي بوائي کان آهي
بيائي تيرگي آهي
جا هر شمع کي، هر مشعل کي اجهائي ڇڏيندي آهي
مون کي بيائيءَ کان پاسي رک!

يا رب!

تون نه فقط تن جو طبيب آهين، پر من جو طبيب به آهين،
جيسين مون نه چيو ته طبيب منهنجو خدا آهي، تيسين مون
لاءِ شفا لاهاصل هئي.
پر جڏهن مون چيو ته خدا منهنجو طبيب آهي تڏهن شفا
منهنجو مقدر ٿي وئي.

يا رب!

تو منهنجي ماضيءَ لاءِ معافي ڏني آهي ۽ منهنجي ڪسيءَ
پڪيءَ تي ڍڪ رکيو آهي.
تون ئي ماڻهوءَ جو ڍڪڻهار آهين جنهن جا عيب اُپار آهن.

يا رب!

تون ئي مون کي راهه ڏيکاري، مون ۾ امن ۽ انسان دوستيءَ
جي خواهش پيدا ڪئي ۽ سمجهايو ته هر ماڻهو تنهنجو
پرتوو آهي ۽ ان ڪري مقدس آهي.

يا رب!

تون اها ساڃاهه ساريءَ انسان ذات کي ڏي ته نه رڳو
تنهنجي پيار پر هڪ ٻئي جي پيار ۾ انسان ذات جي نجات
آهي.

يا رب!
اهي سارو ٿيون ڇا آهن؟
ڪنهن وقت مون جنهن کي شدت سان چاهيو هو
ان جي فقط سارو وڃي رهي آهي جيئن ڪانڊيرن تي
چانڊوڪي پوندي آهي.
۽ جي هن لاءِ دل ۾ اڃا ڪجهه پيار آهي
ته هوءَ مرجهايل گلابن تي ماڪڙن وانگر ٿي لڳي.

يا رب!
هاڻي ته تنهنجي سار هر سار تي وير وانگر وري وئي آهي
انساني رشتا ناسپ ٻڏي چڪا آهن
۽ وري انهن لاءِ آڙ نه ٿيندي!

يارب!
تون اهو حقيقت جو درياھ آھين
جنھن تي مجاز جي ڪاٺي پل ٻڌي سگھبي نہ آھي

يارب!
اھا مجاز جي پل ھميشہ لاءِ ڊاھي ڇڏ، جا مون بار بار ٻڌي
آھي!
مون کي انھيءَ درياھ ۾ سمائي ڇڏ، جنھن جو ڪوئي ڪير
نہ آھي.
منھنجي جيئري ئي سمائي ڇڏ!
مان جو ھڪ لھر آھيان ۽ ساري عمر تنھنجي تلاش ۾ رھيو
آھيان.

يارب!
آءُ تنھنجي ابدي آغوش جو منتظر آھيان.
پنھنجي جيئري ئي ابدي آغوش جو منتظر آھيان.

يارب!
منھنجي دل ۾ پٽائي واري ڪيفيت پيدا ڪر تہ
ڪاڏي ڪاھيان ڪرھو، ڇوڏس ڇٽاڻو،
راڻو ئي راڻو، ريءَ راڻي ٻيو ناھ ڪي.

يا رب!

تنهنجي وجود ۾ يقين لاءِ دليل جي ڪهڙي ضرورت آهي؟
ڇا ڪنول تي پرواز ڪرڻ لاءِ پنور کي دليل گهرجن؟
ماڪيءَ جي مک کي رس گلاب جي گل ڏانهن ڇڪي ٿي اچي،
ڇا ان لاءِ ڪنهن دليل جي ضرورت آهي؟

يا رب!

پرھ جو آسمان ۾ ابابيل چوٽا اڏامن،
ڇا ڪوئي سمجھائي ٿو سگهي؟
شفق جو رنگ جڏهن ھد ھد تي پوي ٿو، تڏهن تنهنجي
حسن کان انڪار ڪير ٿو ڪري سگهي؟
تون ئي تہ ھر آڪيري جي ننڊ ۾ آھين،
۽ اسر وڃڻ جڏهن پکي جاڳن ٿا تڏهن تون ئي تہ انهن جي
اکين ۾ اڀرين ٿو.

يا رب!

ھي ساري ڪائنات تنهنجو دليل آھي،
تون ئي تہ محبوبائن جا رخسار بارش سان ڏوئين ٿو ۽ عاشقن
جي اکين کي بادلن جون عادتون سيکارين ٿو. تون ئي تہ
اھا ڪشش آھين جا حسن کي عشق ڏانهن ڇڪي ٿي.

يا رب!

تون ئي تہ ماڻھوءَ جي دل ۾ زلزلو آڻين ٿو ۽ عشق جا ولولا
پيدا ڪرين ٿو،
جي عقل جي ساري مانڊاڻ کي ڊانوان ڊول ڪن ٿا ۽ هن
جي ھستيءَ تي ائين چانئجي وڃن ٿا جيئن جوالا مڪيءَ

مان دونهين جا ڪڪر اُڀري آڪاش تي چانئجي ويندا آهن.

يارب!

تون طبيعات ۽ مابعد الطبيعات، ٻنهي کان بعيد آهين.
مون لاءِ تو ۾ اعتبار لاءِ ارسطوءَ جي مطالعي جي ضرورت نه آهي.

هن ڪئليءَ کي اڳواٽ ڄاڻ آهي ته برسات اچي رهي آهي ۽
ان ڪري پر ڏانهن موٽي رهي آهي، ۽ وسندي مينهن ۾ ان
ڪڏهن به خوراڪ جي ڪمي محسوس نه ڪئي آهي. ڇا
مون لاءِ اها ڄاڻ ڪافي نه آهي؟

يارب!

تون ڪنوڻ وانگر ڪنوين ٿو ۽ وچ وانگر ٽڙڪا ڪرين ٿو ۽
انسان کان سواءِ ٻي ڪنهن ساهواري تنهنجي وجود لاءِ
دليل جي ضرورت محسوس نه ڪئي آهي.

يارب!

مون کي پنهنجو يقين واپس ڏي،
جڏهن تون اڪئين ٿو پسجين
ته تولا دليل جي ڪهڙي ضرورت آهي!
تون هر دليل کان مٿي آهين،
۽ اکين کي نور کان ويجهو آهين
۽ چپن تي آواز کان اڳ موجود آهين.
مون کي اهو يقين واپس ڏي!

يا رب!

آء، منهنجي آغوش ۾ آء، منهنجون ٻانهون ٽولاءِ آتيون آهن!
منهنجا چپ تو سان گفتگوء لاءِ تڙپي رهيا آهن،
مون سارا دروازا تنهنجي آمد لاءِ کولي ڇڏيا آهن،
آء، مان تنهنجي ملاقات جو منتظر آهيان.

يا رب!

مون لاءِ فيصلو به تون ڪر ۽ مون کي سنئين ڊگ به تون لاءِ،
مون هر غلاميءَ کان نفرت ڪئي آهي سوا تنهنجي غلاميءَ
جي.

يا رب!

مون پنهنجي واڳ تنهنجي وس ۾ ڏني آهي
مان پاڻ وهيٽو ٿيڻ نه ٿو چاهيان
پاڻ وهيٽو ٿي نٿي ڪي ديوانگي ئي ته ملي!
مان تنهنجيءَ مشيت اڳيان سر جهڪيان ٿو.

يا رب!

تنهنجو نالو اها زهره آهي،
جنهن جي اڳيان هر چنگيز ۽ هلاڪوءَ جي اُتر عاجز آهي.

يا رب!

مون کي پنهنجي پناهه ۾ رک!

يا رب!

مون لاءِ تنهنجو مقدس نانءُ ڪافي آهي
جڏهن به منهنجي توسان وابستگي نه رهي آهي، منهنجي
محنت اڃائي وئي آهي.
اڄ مان پنهنجي ساري شاعري تنهنجي پيٽ رڪان ٿو،
مان ڄاڻان ٿو ته اها تو اڳيان تهج آهي،
تون جو هن پوريءَ ڪائنات تي حاوي آهين،
پر مان ڇا ڪيان،
مون وٽ ان کان بهتر سوغات ڪانه آهي جا تنهنجن پيرن ۾
رڪان!

يا رب!

تون اها قبول فرما!
اها منهنجي پوري زندگي جو حاصل آهي
اها قبول فرما.

يا رب!
منهنجي اختلاف راءِ کي ابدي بڻاءِ! مون کي صداقت ڏي ته
پنهنجي دؤر سان، اختلاف کري سگهان ۽ ان جي خلاف
آواز اُٿاريان.

يا رب!
مون کي ايتري جرئت ڏي ته نه رڳو اختلاف پر موافقت جو
اظهار به برملا کري سگهان ۽ ان جي پرواهه نه ڪيان ته
اقليت مون سان متفق آهي يا اڪثريت مون سان متفق آهي!

يارب!

مان تنهنجي خلق کي چوان ٿو ته
ڪثرت نظر جو فريب آهي
هن جي وحدت ناقابل انڪار آهي.
هوئي آفتاب ۾ سورج مڪيءَ وانگر ٿري پوي ٿو
هوئي ڪڪر کارونپار ٿي اچي ٿو
۽ گلاب ۽ رابيل جا منهن ڏوئي ٿو
۽ انهن ۾ مھڪي ٿو،
۽ پرندن ۾ چھڪي ٿو
جن جا گيت ٻڌي
ٿاري ٿاري جھومي ٿي،
۽ پن پن انهن جي مجسم سماعت ٿي وڃي ٿو.

يارب!

هيءَ ڪائنات تنهنجي ڪليت نه آهي، اڪائي به آهي.
منهنجو ”مون“ به آهي ۽ تنهنجو ”تون“ به آهي.
۽ هي انسان جو منهنجي ڀرسان بيٺو آهي.
اهو به تنهنجي تجليءَ ۾ وهنجي رهيو آهي.

يارب!

رڳو تون آهين
ٻيو سڀ خواب و خيال آهي
وهم و گمان آهي
مون کي غالب وانگر بازيچيءَ اطفال کان دور رک،
جيئن مان تماشي ۾ محو ٿي نه وڃان،
۽ جڏهن نظر پوي ته توتي پوي،
فقط توتي پوي!

يا رب!
مان تنهنجو آهيان
پنهنجيءَ چائنٽ کان مون کي پري نه ڪر،
جنهن کان منهنجا چپ هٿي نه ٿا هٽن.

يا رب!
تو مون کي ڪيتري آزمائش مان ڪڍيو آهي؟
هاڻي ان جي ياد ئي ته وڃي رهي آهي،
انهيءَ جي ثابتي ڪهڙي آهي ته مان آتش نمرود مان نڪتو
آهيان؟
مان ڄاڻان ٿو ته گلزار براهيمي منهنجي مقدر ۾ نه آهي.
پوءِ به تنهنجو هر امتحان مون لاءِ سعادت آهي!

يا رب!
تون پلي بار بار مون کي مصلوب ڪر!
مان پنهنجيءَ تڪليف تي شڪايت نه ڪندس
رڳو مان چاهيان ٿو ته منهنجا رت ڦڙا اڃا نه وڃن،
۽ انهن سان ڪيئي چراغ جلي اٿن!

يا رب!
هي انسان
جن کي اکيون آهن به، نه به آهن
ڪن آهن به، نه به آهن
زبان آهي به، نه به آهي
جي تنهنجي وجود جو قائل نه آهن
۽ سمجھن ٿا ته مادو ابدِي آهي،
انهن کي اها ويڃاڻ ڏي
ته پرڏيهي پکي پنهنجو رستو ڪيئن ڳولن ٿا
۽ توکان سوا انهن کي اها سوجه ڪيئن ملي ها!

يا رب!
انهن کي اها ساڃاهه ڏي، جا تو انهن مڃين کي ڏني آهي،
جي هڪ پورو سمندر تري ٻي سمندر جي ڪناري تي
پهچن ٿيون ۽ اتي پنهنجا ٻچا ڪن ٿيون.

يا رب!
هنن کي چو ته اهڙي مشعل مهيا ڪن جا ماهتاب جو قنديل
ٻاري سگهي!
جڏهن تون جهڙي ڇانئجي ٿو وڃي ته رات جا ڏيئڙا
تنهنجا آسائتا رهن ٿا!
تون ئي ته آهين جو پٽائي جي يڪتاري مان سر سارنگ ٿي
نڪتو هئين،
۽ هر پٽ توسان جهومي اٿي هئي،

۽ تون واريءَ جي هر ڪٽي ۾ ٻريو هئين!
يا رب!

ڇا تون مون ۾ سانوڻ جا سانگ ڪندين؟
۽ منهنجي من ۾ اهي ڏيئڙا جلائيندين جي تون هر رات جو
آسمان ۾ جلائيندو آهين،
جن کي نابين ڏسي نه سگهندا آهن
جن کي اڪيون آهن به، نه به آهن
۽ جي تنهنجي وجود کان انڪار ڪن ٿا!
يا رب! انهن کي ديد ڏي انهن کي ديد ڏي!

يا رب!
جي تنهنجو ساٿ آهي ته دولت جا انبار انسان سان ساٿ آهن،
تنهنجون ڪروڙين ڪائنتون هن جي ميراث آهن،
پر جي تنهنجو ساٿ نه آهي، امير ترين انسان به ڦٽل آهي،
توکان سوا هر حاصلات لا حاصل آهي.
تون ئي سڀ ڪجهه آهين.
تون ئي سڀ ڪجهه آهين.

يا رب!
انسان کان سوا فطرت جي ٻي هر شيءِ تنهنجي ويجهي
آهي.
انسان جو عقل ئي هن جي ۽ تنهنجي وچ ۾ ٿو اچي.

يا رب!
مان تو اڳيان عاجزيء سان عرض ڪيان ٿو ته،
تنهنجي ذات اقدس مون کي جو ٿورو ڪي گهڻو علم ڏنو
آهي، اهو عمل کان سوا آهي.

يا رب!
مان صراط المستقيم جو راهي نه آهيان، جا پيغمبر ڏسي ويا
آهن.

يا رب!
مون کي ارسطوءَ اهڙي اوڙاهه ۾ اڙايو آهي، جتان مان اڃان
نڪري نه سگهيو آهيان.

يا رب!
منهنجو واهرو ٿي!
مون کي دليلن جي دنيا مان ڪڍي آءُ!
۽ انهيءَ رستي تي لاءِ
جو ابدي آهي
۽ جنهن تي جيڪي به نقش قدم آهن، ابدي آهن.
۽ اهي انهيءَ راهه ڏي وڌن ٿا
جتي تون منزل انداز آهين.

يا رب!

اسان جو نبي اڪرم امي هو، پر پوءِ به ان جو انداز هر
فلسفيءَ کان اعليٰ ۽ ارفع آهي. ڪنهن حديث ۾ آيو آهي ته
ڪنهن شخص رسول الله ﷺ کان هن آيت جي معنيٰ پڇي:
”عفو ۽ در گذر ڪيو، نيڪيءَ جو حڪم ڏيو ۽ جاهلن کان
منهن موڙي ڇڏيو!“ ته فرمايائون، ”انهيءَ آيت ۾ اخلاق جا
تمام محاسن ڪٺا ڪيا ويا آهن“ جن جو تعداد ست آهي
(۱) ته جو شخص توتي ظلم ڪري، ان کي معاف ڪري ڇڏ.
(۲) جو شخص توکي محروم ڪري، ان کي ڏي.
(۳) جو شخص توسان قطع تعلق ڪري، ان سان تعلق پيدا

ڪر.

(۴) جو شخص توسان بدسلوڪي ڪري ان سان سنو سلوڪ

ڪر

(۵) جو شخص تنهنجي بدخواهي ڪري، انهيءَ سان

خير خواهي ڪر.

(۶) جو شخص تنهنجي غيبت ڪري، ان لاءِ استغفار ڪر ۽

(۷) جو شخص توکي غصو ڏياري، ان سان بردباريءَ سان

پيش آءِ.

مون اخلاق جي تهذيب تي ان کان بهتر ڪجهه نه پڙهيو

آهي نه ان کان بهتر ڪجهه به ٿي سگهي ٿو.

يا رب!

مان ايترو غرق گناھم رهيو آهيان، جو پنهنجي سوانح توکان
سوا ٻي ڪنهن کي ٻڌائي نه ٿو سگهان!
اها ٻي ڳالهه آهي ته تون اها اڳ ئي ڄاڻين ٿو.

يا رب!

تو وٽ توبه جو دروازو ڪڏهن به نه ٻوڻيو آهي. جيستائين
زبان کي گويا ئي آهي، اها انسان جي توبه تو تائين پهچائي
ٿي سگهي.

يا رب!

منهنجي توبه قبول ڪر!
مون کي ساڃاهه ڏي ته نبي اڪرم جا انساني اخلاق جي
باري ۾ نڪتا ته دل سان محسوس ڪري سگهان ۽ انهن تي
عمل ڪري سگهان ۽ ايڏو بي فڪر ٿي وڃان جيترو هو
ابابيل آسمان ۾ آهن.

يا رب!
هي انسان اهو چو نه ٿا سمجھن ته هي دنيا گذر جو مڪان
آهي،
گھر نه آهي، هر ڪوئي سراءِ ۾ رات ڪاٽي ويندو رهندو،
ڪي ان کي سڃاڻن ٿا،
ان لاءِ شمع دان آڻن ٿا، ۽ ڪي زيب و آرايش جا ٻيا انتظام
ڪن ٿا.

يا رب!
هي سراءِ ۾ ايتريون روشنيون چو ٿا ڪن؟
ايترو ساز و سامان چو ٿا وجهن؟
هر شيءِ اتي رهجي ويندي ۽ انهن کي سار به نه هوندي ته
ڪلم هتي ڪير ترسيو هو!
ڇا ڪوئي جام اهي ڇپ ساري سگھندا جو هن مان پيتو هو؟

يا رب!
مون کي پڪيءَ وانگر ساڃاه ڏي،
ته چوڳو ڇڳي نيٺ اڏامي وڃڻو آهي،
مون کي نه رڳو سپان جي الڪي پر اڄ جي اوني کان به آزاد
ڪر!

يا رب!

منهنجي من کي پاڻ ڏانهن ائين چڪ جيئن بسنت رت ۾
انب جو پور ماکيءَ جي مکين کي چڪيندو آهي.
تون ئي منهنجي رشد و هدايت آهين
تون ئي ته ماهتاب کي طلوع ۽ غروب ڪرين ٿو ۽ اهو جڏهن
پاڻيءَ ۾ وهنجي ٿو تڏهن ان جي برهنگي بي عيب آهي.

يا رب!

انسان دولت جو تمنائي ڇو آهي؟
هو ته ننگو آيو آهي، ننگو وڃڻو آهي.
۽ ڪفن به هر ڪنهن کي نصيب نه ٿيڻو آهي!

يا رب!

مون کي اها دولت عطا فرمائ جا اڳي تو اهل دل کي ڏني
آهي.
مون لاءِ ٻي دولت ڪهڙي معنيٰ ٿي رهي؟

يا رب!
نه مون کي عوام جي راءِ جي پرواهه آهي نه خواص جي راءِ
جي،
نه منهنجو ڪوئي دوست آهي،
مان ڄاڻان ٿو ته جي تون دوست آهين ۽ مان پنهنجو دوست
آهيان ته مون کي ڪنهن دوست جي ضرورت نه آهي.

يا رب!
هي ڪبر و غرور نه آهي
تنهنجي خاڪ ۾ تائين رسائي جي ڪوشش آهي،
جي منهنجي آواز جي تو تائين رسائي ناهي ته تون ان کي
وڌيڪ سگهه ڏي جيئن اهو تنهنجا پير چهي سگهي!
مان ساري رات تو اڳيان دست بدعا رهان ۽ منهنجا هٿ
ائين رهن جيئن پوپٽ جا پر هوندا آهن.

يا رب!
تصوير کي رنگ ته هوندا آهن، خوشبونه هوندي آهي.
منهنجي دعا کي خوشبوءِ سان واسي ڇڏا!

يارب!
هيءَ نياڻي جا گلاب جي گل وانگر آهي، انهيءَ کي هر
ميريءَ نظر کان دور رک،
۽ هن جي منهن تي پنهنجو باران رحمت وساءِ جيئن هن
جي لڙڪن جون لارون ڏوپي وڃن!

يارب!
سند جي ڪاڻي نياڻي، امير خسروءَ چواڻيءَ ”بابل جي
گانءَ“ نه بڻاءِ!
ان کي شيرڙيءَ جي دل ڏي ته اها مرد جا وڌل پنجوڙ چني
چڏي،
ان جي غلاميءَ مان آزاد ٿئي ۽ ان جي ڏنل مانيءَ ڳيبي کي
ان جي منهن ۾ موٽائي هڻي!

يارب!
مون کي هر ماءُ لاءِ احترام ڏي،
مون کي هر نياڻيءَ لاءِ احترام ڏي،
۽ اهو بهشت منهنجيءَ ديد کان ڳجهو نه رک
جو تون ان جي پيرن هيٺان رکيو آهي.

يارب!
ڇا ڪوئي اهڙو انسان آهي جو ماءُ جو هڪ ٿورو به لاهي
سگهي؟
ڇا اهڙو ڪوئي ماپو آهي
جو مان اکين کي تارازي ڪري ماءُ جو پيار توري سگهان؟
اٿل ته پوءِ به ماءُ جي پيار ڏانهن ٿيندي!

يارب!
مون کي ماءُ جي پيرن ۾ جاءِ ڏي جي سنگ مرمر کان وڌيڪ
شفاف آهن ۽ ابد تائين چنڊ کان وڌيڪ چمڪن ٿا.

يارب!
ماڻهوءَ کي ماني مهيا ڪري ڏي ته هي ڌرتي هن جي گيتن
سان گونجي اٿي!
تون رازق آهين ۽ تو روزق جو وعدو ڪيو آهي. تون آجر جي
دل ۾ انصاف وجهه ته اجير کان پنهنجو حق نه کسي! ۽ انسان
جي پگهر سڪڻ کان اڳ هن جي پورهئي جو اجر ڏي،
پورهئي جو اجر ڏي!

يارب!

علم اهو خزانو آهي جو کتي نه کٽڻو آهي ۽ جنهن مان انسان
ڍاڍي نه ڍاڍڻو آهي.

دور جديد ۾ اسان جا ڏاها جي ارڏا به آهن اجهل به آهن،
اهي مارڪس، لينن، ٽرائسڪي، ماؤ، هوچي منہ وغيره جي
هر قول تي ائين جهڙپ ٿا ڏين، جيئن جڏهن ٻار ٻيهر جي
وڻ کي ڏوٽي نه سگهندا آهن تڏهن ڌرتيءَ تان اهي ٻيهر
چونڊيندا آهن جي هوءَ ۾ ڪري پوندا آهن يا طوطا چچري
قتي ڪندا آهن.

يارب!

مشرق جو علمي خزانو ڪيترو نه وسيع آهي! نه ڄاڻان اسان
جونئون نسل ان مان فائدو چونه ٿو وٺي!

يارب!

مشرق جو علم انسانيت جي تڪميل لاءِ مغرب کان وڌيڪ
ضروري آهي جيتوڻيڪ دير ٿي وئي آهي.
مون کي مهلت ڏي ته مان ان تي عبور حاصل ڪيان.

يارب!

مون کي انسان ۽ هن جي جدوجهد ۾ ڪيترو نه اعتبار هوندو هو!
مون انسان کي وحشي درندي جي روپ ۾ به ڏٺو آهي ۽ هڪ
ڪني، ڪاري ڪيئن وانگر رڙهندي به ڏٺو آهي. مون کي
هن جي جدوجهد ۾ ساڳيو ويساهه نه رهيو آهي.
اها وات جا تنهنجا پيغمبر ڏيکاري ويا آهن، اهائي منزل تي
رسائي ٿي، باقي واٽون ته ڪنهن اونهيءَ کڏ تي ڪٽن ٿيون.

يارب!

هڪ پيري خواجہ حسن بصريءَ چيو هو،
”مون کي تعجب اچي ٿو ته جي ڪلن ٿا، انهن کي پنهنجي
حال جي خبر نه آهي“ (يعني اها خبر نه آهي ته ڇا پيش اچڻ
وارو آهي)

يارب!

ڪنهن ڄاتو آهي ته ٻي ڏينهن ڇا اچڻو آهي!
ماڻهوءَ جي ڪل لبريز صراحيءَ وانگر اوچتو ٽڙڪي سگهي
ٿي.

يارب!

مون کي رڳو تبسم عطا ڪر
فقط احمق ٿم ٿم ڪري بهم ڪندا آهن.

يا رب!

حسد کي کيڏيون نه پيليون اڪيون آهن، اهي نه چيتي کي
آهن، نه بگهڙ کي، نه هاتار کي، نه ٻئي ساهواري کي، رڳو
انسان کي آهن. انسان پنهنجي دوزخ ۾ کيڏو نه پڄرن ٿا!
مون حضرت وهب بن منبه جا قول پڙهيا، جنهن جو نالو
شايد سنڌ ۾ ڪنهن نه ٻڌو آهي. هو صنعان فارس جو هو ۽
سماوي ڪتابن، تورات ۽ انجيل جو فاضل عالم هو ۽ قياس
اهو آهي ته اهو اهل ڪتاب مان هو. هو حليم ۽ نرم طبيعت
وارو هو ۽ ڪهرو نه ڳالهائيندو هو. هن چيو هو،
”حسد کان بچو! خدا جي پهرين نافرمانِي حسد ئي ڪرائي،
قابيل پنهنجي ڀاءُ هابيل کي حسد جي ڪري ماريو هو.“
”حاسد جي سڃاڻ اها آهي ته هو غائب جي غيبت ڪندو
آهي ۽ حاضر جي چاڀلوسي ڪندو آهي.“

يا رب!

تو مون کي عقل ڏئي مون کان اها معصوميت چو کسي آهي
جا توهن پکيءَ کي ڏني آهي، جنهن جي آواز ۾ اڃا تائين
اهو بهشت آهي جو انسان وڃائي چڪو آهي.

يا رب!

منهنجي لاءِ هيءَ ساري ڪائنات مسجد آهي،
ان جا محراب ۽ منبر آسمان تائين اوچا آهن ۽ هي پوري
ڌرتي تنهنجي جاءِ نماز آهي.

يا رب!

مون کي توفيق ڏي ته مان تنهنجيءَ ساري ڪائنات سان
گڏجي قبله رخ ٿيان،
۽ جنهن وقت سجدي ۾ وڃان ته هر طرف تون هجين
۽ هر چيز مون سان گڏ السلام عليكم ورحمة الله ڪري.

يا رب!

مون مان منهنجي مون کڍي ڦٽي ڪر،
تون ئي تون رهجي وڃ!
تون ئي تون رهجي وڃ!

يارب!

جي تون نه هجين ته هن زندگيءَ کي ڪهڙي معنيٰ هجي؟
چاهيءَ زندگي فقط خورد و نوش آهي، فقط لباس آهي جو
زيب تن آهي؟ فقط ستر اسي سال جي حياتي آهي جا
خواب وانگر گذري وڃي ٿي ۽ پوءِ خاڪ خاڪ ڏانهن موٽي
ٿي ۽ ٻيو ڪجهه به نه ٿورهي؟

يارب!

ائين ڪيئن ٿي ٿوسگهي؟
جي اها ڳالهه صحيح آهي ته خودڪشيءَ لاءِ جواز ڪيئن نه
آهي؟
جي اڳي يا پوءِ، خاڪ خاڪ سان ملڻي آهي، ته اينگهه ڇا
لاءِ؟

يارب!

مون کي يقين ڪامل ڏي ته تون آهين،
هيءَ زندگي پوري ٿي توڏانهن اچي ٿي، هيءَ زندگي
تنهنجي ذڪر ۽ فڪر سان سجائي ٿئي ٿي ۽ ان ۾ ئي
پنهنجي تڪميل تي پهچي ٿي.

يارب!

تون ڪيئن آهين، ڪٿي آهين، ڪهڙيءَ ريت حاصل ٿي

سگهين ٿو، اهو منهنجي سمجھ کان بعيد آهي.
مان ول هجان، يا وڻ هجان ها، يا پرندو هجان ها، ته تون سان
منهنجي گفتگو ٿي سگهي ها. مان ته انسان آهيان ۽
منهنجي زبان لاءِ حد فاصل آهي. اها تون سان هم ڪلام ٿي نه
ٿي سگهي.

يا رب!
منهنجي زبان ته عاجز آهي،
منهنجي دل کي پاڻ تائين رسائي ڏي!

يا رب!
ڇا تون ۽ تنهنجو ڪتاب ڪافي نه آهي؟
ڇا مون کي ڪنهن مرشد جي ضرورت آهي؟
ڇا تنهنجي تاويل ۾ منهنجيءَ انفراديت جي انا آهي؟
مان ته سراپا عاجزي آهيان.

يا رب!
منهنجي لاءِ ماڻهن ڪيڏا نه لغو قصا گهڙيا آهن؟
هو مون تي ائين الزام ڌري رهيا آهن ته مان پٽائيءَ جي
عظمت کان انڪار ٿو ڪيان جيئن هو ڪنهن وقت ابن رشد
تي ڌريندا هيا ته هو ابن سينا جي ترديد ڪري رهيو آهي.
ڇا تون منهنجي رشد و هدايت لاءِ ڪافي نه آهين؟

يا رب!

جيستائين ڪوئي فانوس راهه ۾ اچي تيستائين هانو جي
سوجهري تي پنڌ ڪري رهيو آهيان، ڪاريءَ رات ۾
تنهنجي پيغمبر آخر زمان جا قول ستارن وانگر لڳي رهيا
آهن. چوان ٿو ته اهي انسان ذات سان وراهيان جا ٿڪجي
پئي آهي ۽ جنهن ۾ هر روز ڪٿي نه ڪٿي قيامت صغرا نظر
اچي رهي آهي.

يا رب!

چا نه قطار اندر مشعلون آهن. نبيءَ اڪرم ۽ اصحاب نبيءَ جا
قول!

نبيءَ جي هر حديث لاٽ وانگر آهي جا تابه ابد
جهلملائيندي رهندي. هر حديث جو تعلق، ايمان عمل،
آداب ۽ اخلاق سان آهي.

- اعمال جو دارومدار نيتن تي آهي.
- مومن جي نيت هن جي عمل کان بهتر هوندي آهي.
- خدا اوهان جي جسمن ۽ مال کي نه ٿو ڏسي. اوهان جي
دلين ۽ ڪمن جي خلوص کي ٿو ڏسي.
- (الله کي مڃڻ کان پوءِ) بهترين دانائي ماڻهن سان
محبت آهي.
- اوهان مان ڪوئي مومن نه ٿو ٿي سگهي، جيستائين ٻين

- لاءِ به اهو پسند نه ڪري جو پنهنجي لاءِ پسند ڪري ٿو.
- ڪائي اهڙي چيز رستي تي ڪريل ڏسو، جا خدا جي بندن کي تڪليف ڏي ته انهيءَ کي اتان هٽائي ڇڏيو، هي ايمان جي علامت آهي.
- دين نصيحت ۽ خير خواهيءَ جو نالو آهي.
- جيڪڏهن توکي ڪنهن نيڪيءَ سان خوشي ٿئي ۽ گناهه ٿي وڃڻ سبب تڪليف ٿئي ته اها ڳالهه تنهنجي ايمان جي علامت آهي.
- ماڻهن سان ڪُليءَ دل سان ملڻ، انهن کي چڱيون ڳالهيون ٻڌائڻ، برين ڳالهين کان روڪڻ، پليل پتڪلين کي دڳ لائڻ، رستي تان ڪنبو يا پٿر هٽائي ڇڏڻ، اهي سڀ ڪم اجر ۽ ثواب ۾ صدقي ۽ خيرات جهڙا آهن.
- ڪنهن به مسلمان لاءِ روا نه آهي ته هو ڪنهن اگهائيءَ سبب ٽن ڏينهن کان وڌيڪ پنهنجي پيءُ کي ڇڏي ڏئي. ملاقات ٿئي ته هڪ ٻئي کان منهن ڦيري، ٻنهي ۾ بهتر اهو آهي جو سلام ۾ سبقت ڪري.
- الله جي اڳيان ان کان بهتر عبادت نه آهي ته پنهنجي پيءُ جي دل ورتي وڃي.
- هڪ مومن ڄڻ ته ٻئي مومن جو آئينو آهي. هن ۾ نقص هجي ته هن کي آگاهه ڪيو وڃي.
- جيڪو پنهنجي پيءُ جا عيب چپائيندو، ان جا خدا عيب چپائيندو.
- هڪ ٻئي کي سوکڙيون ڏيندا ڪيو، ان سان محبت پيدا ٿيندي آهي.

- شرڪ کان پوءِ بدترين گناهه خلق خدا کي ڏڪارو ڪرڻ آهي.
- سڀني کان چڱو اهو آهي جنهن مان انسانن کي فائدو پهچي.
- غريبن جي خدمت ڪرڻ وارو (اجر ۽ ثواب ۾) ڏينهن جو صائم آهي ۽ رات جو قائم آهي.
- تون زمين وارن تي مهرباني ڪر ته آسمان وارو توتي مهربان ٿيندو.
- منهنجي اُمت ۾ چڱا ماڻهو اهي آهن، جن کي جڏهن ڪاوڙ اچي ٿي ته ڪاوڙ پي ٿا وڃن.
- جيڪو توڙي حق تي هجي، پر جهيڙي جهيڙي کان بچڻ لاءِ پنهنجي حق تان هٿ ڪڍي وڃي، ان جي جنتي هجڻ جو ضامن مان آهيان.
- خلق جو حسن ئي دين آهي.
- مسلمان بدخلق ۽ بخیل نه ٿيندو آهي.
- ماڻهوءَ کي جيڪي ڪجهه ڏنو ويو آهي، ان مان سڀ کان چڱي شيءِ خوش خلقي آهي.
- ايمان انهيءَ جو ڪامل آهي، جنهن جو اخلاق پسندیده آهي.
- اخلاق جو چڱو هجڻ، محبت الاهي جي علامت آهي.
- جا شيءِ سڀني کان وڌيڪ پاڄم جو ڪارڻ ٿيندي، اها منهن تي مرڪ ۽ مٺي ٻولي آهي.
- بد خلقي اخلاق کي ائين چٽ ڪري ٿي، جيئن سرڪو ماڪيءَ کي چٽ ڪري ٿو.
- جنهن ۾ امانت نه آهي ان ۾ ايمان نه آهي.

- جو وعدي جو پابند نه آهي، ان جو ڪوئي دين نه آهي.
- امانت سان رزق وٺندو آهي، خيانت سان افلاس لازمي طور ايندو آهي.
- مشورو به امانت آهي.
- مومن سڀ ڪجهه ٿي سگهي ٿو، پر ڪوڙو ۽ خائن (خيانت وارو) نه ٿو ٿي سگهي.
- جنهن چرچي ۾ به ڪوڙ نه ڳالهايو، ان جي جنتي هجڻ جو ضامن مان هان.
- ڪوڙ ايمان کي زائل ڪري ٿو.
- سچ چئو پوءِ پلي اهو ڪوڙو هجي.
- سچ تي بيٺا رهو، توڙي اها ڳالهه اوهان جي نفس جي برخلاف هجي.
- فياض خدا جو دوست هوندو آهي.
- مٿيون هٿ هيٺين هٿ کان بهتر آهي.
- حسد نيڪين کي ائين کائي ويندو آهي، جيئن باهه کانين کي پسم ڪري ڇڏيندي آهي.
- هڪ ٻئي ۾ محبت، ڪفايت شعاري، ماڻهن سان نرميءَ سان ورتاءُ، خاموشي ۽ طبيعت جو استقلال نبوت جي وصفن جا جز آهن.
- ايمان درست نه ٿيندو جيستائين دل جي اصلاح نه ٿيندي ۽ دل جي اصلاح نه ٿيندي جيستائين زبان جي اصلاح نه ٿيندي.
- حيا ايمان جي هڪ شاخ آهي.
- حيا سراپا خير آهي.
- شرم ۽ حيا ۾ نيڪي ئي نيڪي آهي.

- بلند همتي ايمان جي علامت آهي.
- جابر بادشاهه جي اڳيان ڪلمه حق جو اظهار بهترين جهاڊ آهي.
- جو ڄاڻي وائي ظالم جو ساٿ ڏئي، اهو پورو مسلمان نه آهي.
- امانت دار تاجر خدا جو دوست آهي.
- نيڪ آدميءَ وٽ جائز دولت سڀ کان چڱي شيءِ آهي.
- عبادت کان پوءِ ٻيو فرض انسان تي حلال جي روزي آهي.
- ڪوئي به شخص پنهنجن هٿن جي ڪمايل روزيءَ کان بهتر نه ٿو ڪائي.
- ماڻهن جي تعلقات ۾ خلل انداز ماڻهو پنهنجي نيڪيءَ تي پاڻي ڦيري ٿو ڇڏي.
- انصاف جي هڪڙي گهڙي ڪيئي سالن جي عبادت کان بهتر آهي.
- دين ۾ ميان روي اختيار ڪيو.
- سادگي ايمان جي علامت آهي.
- اهڙي شخص مان ڪهڙي پلائي ٿي سگهي ٿي، جنهن جي ڪنهن سان الفت نه هجي ۽ جنهن سان ڪنهن جي الفت نه هجي.
- نيڪيءَ سان عمر وڌندي آهي.
- نيڪيءَ جي طرف سڏڻ وارو، نيڪي ڪرڻ واري جي برابر آهي.
- جو شخص ڪنهن برائي کي ڏسي ته هن کي گهرجي ته ان کي پنهنجي هٿ سان روڪي، پر جي ائين نه ڪري

- سگهي ته زبان سان منع ڪري، پر جي ائين به نه ڪري
- سگهي ته ان کي دل ۾ پرو سمجھي.
- جو علم جي طلب ۾ نڪتو، اهو الله جي رستي تي آهي.
- هر شيءِ جو هڪ رستو آهي، جنت جو رستو علم آهي.
- علم لاءِ جدوجهد اڳين گناهن جي تلافِي آهي.
- جنهن علم جي طلب ۾ وفات پاتي، اهو شهيد ٿيو.
- علم جي بزرگي، عبادت جي بزرگيءَ کان برتر آهي.
- مهڊ کان لحد تائين علم حاصل ڪيو.
- علم حاصل ڪريو پوءِ پلي ته ان لاءِ اوهان کي چين
- جهڙي دور دراز ملڪ جو سفر ڪرڻو پوي.
- مومن جي طبيعت ۾ خوشامد نه هوندي آهي، سواءِ ان
- جي ته هن کي علم جي طلب هجي.
- عالم جي قلم جي مس، الله کي شهيد جي خون کان
- وڌيڪ پياري آهي.
- الله انهن اميرن کي پسند ڪري ٿو جي عالمن سان
- رابطو رکن ٿا.
- دنيا ۾ سڀ کان شرير بگڙيل عالم آهي.
- شرڪ کان پوءِ وڏو جرم والدين سان سرڪشي آهي.
- جنت ماءُ جي قدمن هيٺان آهي.
- پيءُ جي خوشنوديءَ ۾ خدا جي خوشنودي آهي، پيءُ
- جي غضب ۾ خدا جو غضب آهي.
- تون پنهنجي والدين سان چڱو سلوڪ ڪر، توهان
- تنهنجي اولاد چڱو سلوڪ ڪندي.
- پنهنجن رشتيدارن سان چڱو سلوڪ ڪرڻ وارو اهو نه آهي
- جو رشتيدارن کان بدلو وٺي پر اهو آهي جو هنن سان

- تئل رشتو ڳندي ٿو.
- توهان مان اهو چڱو آهي، جو پنهنجن گهر وارن لاءِ چڱو آهي.
- عورتن جي معاملي ۾ خدا کان ڊڄو! اوهان جو عورتن تي حق آهي، عورتن جو اوهان تي حق آهي.
- عورت جي عزت شريف طبيعتون ئي ڪنديون آهن، انهن جي اها نت ڪمينن ماڻهن کان سوا ڪوئي نه ڪندو آهي.
- ڏيئڻ جي پرورش هڪ امتحان آهي، جو ان ۾ پورو پيو، اهو ڪامياب ٿيو.
- عورتن ۾ سڀ کان چڱي عورت اها آهي، جنهن کي مڙس ڏسي ته خوش ٿئي.
- بخدا! اهو مومن نه آهي، جنهن جي بدئيءَ کان سندس پاڙيسري محفوظ نه هجي.
- پاڙيسري جو رڳو ايترو حق نه آهي، ته هن کي ايڏا نه ڏنو وڃي پر هن جو اهو به حق آهي ته هن تي احسان ڪيو وڃي.
- قيامت جي ڏينهن غريب پاڙيسري پنهنجي مالدار پاڙيسريءَ کي دامن کان جهليندو ته، ”تون منهنجو خيال نه رکيو.“
- جي ڪوئي پاڻ ڏو تي ڪائي پر هن جو پاڙيسري بکيو رهي ته هن جو ايمان ناقص آهي.
- جو بيمار جي عيادت ڪري ٿو، اهو خدا جي ضمانت ۾ آهي.
- انهيءَ بيمار جي عيادت تي به وڃ جو تنهنجي عيادت لاءِ نه آيو هجي.

- مومن جي زبان دل ۾ رهندي آهي، يعني جڏهن هو
ڪجهه چوندو آهي ته پهريون سوچيندو پوءِ ڳالهه ڪندو
آهي.
- تون خدا جي عبادت ائين ڪر جڻ تون هنن کي ڏسي
رهيو آهين، پر جي تون هنن کي نه ٿو ڏسين ته هو توکي
ڏسي ٿو.
- جو بندن جو شڪر گذار نه آهي اهو خدا جو به ناشڪرو
آهي.
- گهڻو نه ڪل، گهڻي ڪل دل کي ماري ڇڏيندي آهي.
- دنيا لاءِ طبيعت جي اهڙي استقلال سان جدوجهد ڪر،
جڻ توکي هتي هميشه رهڻو آهي.
- موت جي اهڙي طرح تياري ڪر، جڻ تنهنجو دنيا سان
ڪو تعلق ئي ناهي.
- پنجن شين کي غنيمت ڄاڻ. جوانيءَ کي پيريءَ کان
اڳ، تندرستيءَ کي بيماريءَ کان اڳ، خوشحاليءَ کي
تنگ دستيءَ کان اڳ، زندگي کي موت کان اڳ ۽ فرصت
کي مشغوليت کان اڳ.
- ڪمن جي بهتري انهن جي اعتدال ۾ آهي.
- غنا، مال و دولت جي جهجهائي تي مدار نه ٿي رکي،
سڄي غنا دل جي غنا آهي.
- مومن بار بار ڏوڪو نه کائيندو آهي.
- جو عقل کان محروم آهي، جڻ ته دين کان محروم آهي.
- دنيا جي محبت گناهن جي جز آهي.
- جو انتقام وٺي سگهندو هجي پر غصي تي ضبط ڪري،
خدا هن جي قلب کي طمانيت سان پري ڇڏي ٿو.

- ٻرائي جو جواب پلائي سان ڏي، نيڪيءَ جي قوت سان
بديءَ جي قوت تي غلبو حاصل ڪر. برا ماڻهو پنهنجون
برايون نه ٿا ڇڏن ته چڱا ماڻهو پنهنجون چڱايون ڇو
ڇڏن.
- نعمت هڪ وحشي جانور آهي، هن کي شڪر جي
زنجيرن سان ٻڌي رک.
- دنيا کي ڇڏي ڏي ته اها توڏانهن رغبت سان اچي.
- گهڻي ڳالهائڻ کان وڌيڪ ڪا شيءِ انسان لاءِ بري نه
آهي.
- جڏهن رشوت دروازي مان داخل ٿيندي آهي ته امانت
دريءَ مان نڪري ويندي آهي.
- ماڻهو پاڻ ۾ ائين آهي جيئن ڦٽيءَ جا ڏندا.
- دنيا ۾ ان طرح زندگي گذارڻ تون پرديسي آهين.
- گهر وٺڻ کان اول پاڙيسريءَ ۽ سفر کان اڳ سفر جي
ساٿيءَ کي سمجهي وٺ!
- مون جبرئيل کان پڇيو: ”ماڻهوءَ کي سرداري ڪهڙي
ڳالهه سان ملندي آهي.“ ته، ”جواب ڏنائين، عقل سان.“

يا رب!

مان ته اهي حديثون پڙهي انهن غواصن وانگر حيران ٿي
ويو آهيان، جي واريءَ ۾ جهانور ايل اڪين سان موتي مٺ ۾
ڏسندا آهن ۽ ٻوليءَ تي منهنجي قدرت نه رهي آهي، رڳو
ظفر علي خان جو شعر ٿو ياد اچي.

جو نڪتہ وروں سے حل نہ ہوا، جو فلسفیوں سے کھل نہ سکا
وہ راز اک کملی والے نے سمجھا دیا، چند اشاروں میں

یا رب!

مون کي سگھم ڏي ته اهي پر جھي ڏسان!
من کي سگھم ڏي....

آمین ثم آمین

جَرَ ذِيئًا جهمڪن

اي خدا! مون ساري عمر تنهنجو نالو نه ورتو آهي. منهنجي زبان کي ايتري سگهه ڏي جو مان توکي سڏ ڪيان ته زمين ۽ آسمان ان سان گونجي اٿي.

منهنجا خدا! مون کي معاف ڪجانءِ. منهنجي عبادت رڳو منهنجي شاعريءَ ۾ ئي آهي. منهنجي شاعري انهيءَ ٻڪرار جي گفتگو وانگر آهي، جنهن کي موسيٰ عليه السلام جي موجودگيءَ جو احساس نه هو.

اي خدا! جيئن تو اسان کي ديد ڏني آهي ته شفق ۾ سج جا پويان پاڇاوان ڏسي سگهون ۽ جيئن اسان کي گل جي خوشبو جو احساس ڏنو آهي، ائين تو اسان ۾ چڱائيءَ لاءِ پيار به ڪيو آهي، چڱائي جا اسان جي اندر مان اُڀري ٿي. اها ٻي ڳالهه آهي ته ڪي انڌا آهن، ڪن جون ناسون ٻُٽجي ويون آهن ۽ ڪن جي سيني ۾ برائي ڪانڊيرن جي جهنگ وانگر اُڀري اٿي آهي. ائين چو آهي اي خدا! جڏهن هر شيءِ جو خالق تون آهين؟

اي خدا! مون سڄي عمر تنهنجي وجود تي غور ڪيو آهي.

هاڻي جي مان چوان ٿو ته تون آهين ته تون ضرور هوندين!
هي ليار جا ڳاڙها گل، تنهنجا اکين ڏٺا شاهد آهن. بسنت
جي هير توکي ڇهي ڏنو آهي ۽ اهي نرم رخسار جيڪي
آسمان ۾ ڪڪر ٿي وڃن ٿا، تنهنجا ئي آهن. توکي ڪائي
شڪل صورت نه آهي ۽ پوءِ به هيءَ ڪائنات تنهنجو آئينو
آهي، آئينو جو ٿئي نه ٿو ٿئي ۽ جنهن تي ڪنهن به دهرئي
جا پتر پهچي نٿا پهچن!

اي خدا! هي ڪٿلي جا پر ڏانهن ڊوڙي رهي آهي، ان کي
ڪيئن خبر پئي ته بادل وسڻ وارا آهن؟

اي خدا! تنهنجي صراحي منهنجي اڳيان سارو ڏينهن ڀريل
رکي رهي، پر مون ان مان ڏک به نه پيتو! هاڻي جڏهن سج
لهي رهيو آهي، مون کي ڪيڏي نه اڃ لڳي آهي؟

اي خدا! مون کي ڌڪار کان ڌڪار ڏي، مون کي بچان کان
بچان ڏي، جيئن مان پوري انسانيت کي پاڪ ۾ ڀري ان
کي چميون ڏيان ۽ ان کان ڪڏهن نه چرڪان جيئن عيسيٰ
کي ڪنهن به ڪوڙهئي کان ڪرپ نه ايندي هئي.

اي خدا! تون ساري ڪائنات به آهين ۽ ٻيو ڪجهه به آهين، جنهن لاءِ عين اليقين ضروري آهي، پر اهو هر ڪنهن جي حصي ۾ نٿو اچي!

اي خدا منهنجي دشمن جي روح ۾ چڱائي وجهه، هن کي سمجه ڏي ۽ هن کي پنهنجي رحم کان محروم نه ڪر!

اي خدا! تون منهنجو اڪيون آهين! توسان مان اهي ڳالهيون ڏسي سگهان ٿو جي ٻيا انسان ڏسي نه ٿا سگهن. مان تو سان اهي ڳالهيون ٻڌي سگهان ٿو، جي ٻيا انسان ٻڌي نه ٿا سگهن. تو ئي ته مون کي قلم گهڙڻ سيکاريو آهي ۽ منهنجي هر تحرير مان ليئو پائي ان کي ڏسي رهيو آهين ۽ پنهنجي حقير شاگرد جي مٿي تي هٿ ڦيري رهيو آهين.

اي خدا! مان تنهنجيءَ تربيت جو زنده ثبوت آهيان.

آءُ توکي خدا ڏيکاريان؟

ڇا ان جاءِ تي

بيهي سگهندين

جتي

موسيٰ بيهوش ٿي ويو هو

۽ جتي ڪو به طور

پاش پاش ٿي چڪو هو؟

تون پڇين ٿو ته 'خدا ڇا آهي؟' ۽ مان پڇان ٿو ته 'خدا ڇا نه آهي؟'
ٿي سگهي ٿو ته اسان ٻئي ساڳيا سوال پڇندا هجون، ٿي سگهي
ٿو ته اهي به الڳ سوال هجن.

تون دهر يو آهين، توکي ان تي غصو ٿو اچي ته مان وحدانيت ۾
اعتبار ڇو ٿو ڪيان! مان ته رڳو اهو سوچي رهيو آهيان ته ڪاڻ
ڪٿي ڪي، جنهن جا رنگ شفق کان سهڻا آهن، خدا کان سواءِ ٻيو
ڪير بنائي ٿو سگهي؟

چون ٿا ته نه رڳو ماڻهو سمنڊ ۾ ترندو آهي
پر سمنڊ به ماڻهوءَ ۾ ترندو آهي،
۽ ٻڌندا به ٻئي هڪ ٻئي ۾ آهن.
جي تون هن ڪائنات تي
سوچيندين
ته توکي
اها ڳالهه
سمجھ کان مٿي نه لڳندي.

تون ڪير آهين، جو منهنجي جاڳ ڪي
جهنجهوڙي رهيو آهين
۽ چٽي رهيو آهين
ته توکي نيٺ ننڊ اچي ويندي،
۽ توکي وجهه نه ملندو
وري وجهه نه ملندو.

ماڻهو ڪيڏو نه نرجو آهي! هو چنگيز ۽ هلاڪوءَ جي موت
کان پوءِ به نه سمجهي سگهيو آهي ته هر ڪنهن جو انت
ساڳي ڪڏ آهي! جڏهن هواند جي گهوڙي تي سوار آهي ته
هُن جون اکيون ڌرتيءَ ڏانهن هيٺ نه ٿيون ڏسن!

جي تون موت جي حقيقت نه سمجهي سگهيو آهين ته
زندگيءَ جي حقيقت ڪيئن سمجهي سگهندين؟

توڪي موت پلي وانگر گهوري رهيو آهي ۽ تون ڪبوتر
وانگر اکيون ٻوٽي وينو آهين!

مون جڏهن به ڪٿي ڪي مانيءَ ٽڪر ڦٽي ڪيو آهي، تڏهن
هن جي اکين ۾ به احسان جي لهر ڏٺي آهي. اي اشرف
المخلوقات جا پُٽ! تون ڪٿي ڪان به پري آهين!

تون خدا کان ته نه ٿو ڊجين، اُنهيءَ جهنم کان ته ڊچ جو تو
۾ پري رهيو آهي!

هي ٻار جو تنهنجي جهوليءَ ۾ ڪڏڪيون کائي رهيو آهي،
ان کان وڌيڪ خدا جي ثابتي توڪي ڪهڙي گهرجي؟
خدا ته ٿر کان گهڻو وصال آهي، پوءِ به واريءَ جي هر ڪٽي ۾
آهي!

جيڪو آهي به ڪونه، ان کي نه مڃرائڻ لاءِ تون ايڏي محنت
چوڻو ڪرين؟

هي ساري ڪائنات فنا جي مُٺ ۾ ئي ته آهي! تون ڪڏهن اها
مُٺ کولي ڏني آهي؟

خدا جو شڪر ڪر ته توکي مال مال ۾ نه، مٽيءَ ۾ پوريو ويو آهي.

تو ڇا سمجهيو آهي ته موت توکي ملاقات لاءِ وزيتنگ ڪارڊ
موڪليندو؟!

جي بهشت دلاسوءَ دوزخ دڙڪو آهي ته پوءِ ڇڻائي عبث آهي.

خدا کي ڪيڍي وڃ ته ڪائنات ۾ معنيٰ ئي ڪهڙي؟

نِٽشي مري ويو، خدا اتي ئي آهي.

جي خدا توسان گڏ آهي ته توکي ڪهڙي ڪسُ آهي؟

پنهنجي جنم جي ڏينهن تي، پنهنجي مرڻ جو ڏينهن
ملهائ، ڇو ته تنهنجيءَ زندگيءَ مان هڪ سال ٻيو به گهڻيو.

ڇا تون موت کي وساري، اهو ٿو سمجهين ته موت به توکي
وساري ڇڏيو آهي؟

موت جي ياد پيغمبريءَ جي صفت آهي.

تون کير جو اسرار الاهي ڄاڻڻ چاهين ٿو؟ تون ته هن ڪئليءَ
کي به پوري طرح سمجهي نه سگهيو آهين؟

تو کي منهنجيءَ زندگيءَ تي چڙ آهي، پر توکي منهنجي موت
تي وڌيڪ چڙ ايندي، ڇو ته موت مون کي اهو ڪجهه ڏيندو جو
مون کي زندگي نه ڏئي سگهي ۽ جنهن جو مان حقدار آهيان.

دُشمن رهزن! تنهنجيءَ زندگيءَ جي مشاهدي ته مون ۾ خدا
دوستي پيدا ڪئي! مان تنهنجو ٿورا ٿو آهيان!
ڪٽو پونڪي نه ته هن جو هانءُ ڦاٽي پوي!

جي تون گوهي نه ڪرين ته تنهنجي گڏهه هجڻ تي مون کي
اعتراض نه آهي.

چَپَ کان کنهن پڇيو ته، ”ڪوئل ڏٺي اٿئي؟“ جواب ڏنائين:
”ڏٺي ته ڪانه اٿم. هوندي ڪا مون جهڙي.“

پٽائي! مان خدا سان رُڻو هوس، جي رُسان نه ها ته هن وقت
تائين سَورسالا لکي وڃان ها.

مان ’پٽائي جو رسالو‘ ڪجهه اڳتي لکي رهيو آهيان. تون
مون کي نه ٿو سمجھي سگھين، اها ٻي ڳالھ آهي.

ادب فقط ادب آهي. ان کي سياست جي ڪشڪول ۾ وجهين
ته تون ’وس وارو‘ آهين، پر اهو ڄاڻي ڇڏي ته ادب فقط پينوءَ
جي پاند لاءِ نه آهي. ادب ذريعو نه آهي. ادب مقصد آهي،
ائين جيئن خدا ذريعو نه آهي پر مقصد آهي. خدا کان تون
’سند سُڪار‘ جي دعا گهرين ته مون کي اعتراض نه آهي، پر
جنهن کان اها دعا گهري رهيو آهين، اهو ادب جو موضوع نه
آهي ڇا؟ نظريا زندان نه بڻاءِ! انهن مان نڪري آءُ ٻاهر کليل
هوا آهي ۽ آسمان ۾ چنڊ وڃي رهيو آهي.

ڇا هي منهنجو تهجد آهي جو مان صبح جو چئڻ بجي
کان اڳ ۾ اٿي ٿو لکان؟ جي ها ته اي خدا! منهنجي عبادت
جي انفراديت تي غصو نه ڪجانءِ!

ڇا ڪبو تر ڪي اڏامندو ڏسي، توکي هن تي رشڪ نه ايندو آهي؟

تنقيد جڏهن گڏه ڪندو آهي، تڏهن اٿ هٽندو آهي.

الله جميل ويحب الجمال

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

توهان اهي ستون ٻڌيون آهن؟

ڇا اهي ادب جو موضوع ٿي سگهن ٿيون؟؟

توڪي ڪهڙو نظريو چڱو ٿو لڳي:

”ادب براءِ زندگي، يا زندگي براءِ ادب“

اي مصور! تون خدا جي تصوير ٺاهڻ ٿو چاهين؟ تو سانوڻ

جي سانجهيءَ ۾ شفق جو رنگ ڏٺو آهي؟

منهنجي شاعري سنڌ لاءِ ديوار چين وانگر آهي. ان کي

ڪوئي مٽائي نٿو سگهي. تنهنجي سرحد جو تحفظ

تنهنجي سياست نه، ثقافت ڪري سگهندي.

مون اوهان کي شاعريء ۾ ڀٽائي، سچل، سامي به ڏٺو آهي ته
اڪويهين صدي به ڏني آهي.

“إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ” جهڙي مترنم ۾ معنيٰ خيز ست نه مون شاعريء
۾ ڏني آهي، نه فلسفي ۾، نه ادب ۾.

سڀاڻي جو ٺيڪو توکي ڪنهن ڏٺو آهي؟ تون سڀاڻي لاءِ اڄ کي
چوڻو ضايع ڪرين؟

شاهجهان! مان نئون تاج محل ٺاهي رهيو آهيان، ان لاءِ مون کي
ڪنهن ممتاز محل جي ضرورت نه آهي.

ڪنهن جي مٿي تي هٿ گهمائي ڏس! ساري ڪائنات تنهنجي
هٿ ۾ اچي ويندي.

عشق توکي نيون اکيون، نوان گڻ ۽ نئين زبان ڏيندو، تون
ڪنهن سان عشق ڪري ته ڏس!

راڌا مون وٽ ڪيتريون گوپيون ٿيون اچن، پر منهنجي بنسري
تو کي ڳولي رهي آهي.

ڪنوار! گھونگھت ھٽاءِ تہ ڏسان تون ڪيتري خوبصورت
آھين؟ ماڻھو توکي ٻي دنيا چون ٿا!

غصي ڪي ڇڏي! موٽي آءُ! ڏسُ سج سمنڊ ۾ ٻڏي رهيو آھي؟

جي مان چوان تہ جھرڪيءَ کي آکيرو ٺاھڻ خدا سڪاريو
آھي تہ ان ڳالھ جي ان کان وڌيڪ ڪھڙي سولي سمجھائي
ٿي سگھي ٿي!

نہ رڳو گھوڙي کي موت جي اڳواٽ خبر پوندي آھي پر ٻي
ھر جاندار کي بہ اڳواٽ پتو پئجي ويندو آھي، رڳو انسان
کي خبر نہ پوندي آھي، جو ان ڏس ۾ احقر المخلوقات آھي
يا انسان کي بہ...؟

ڏنگڻ نانگ جي فطرت آھي، کير پيارڻ منھنجي فطرت
آھي.

تون موت جي خيال کي دل مان تڙي ڪڍيو آھي، جن تہ
ائين ڪرڻ سان تون نہ مرندين! پاڳل! جي چوويھ ڪلاڪ
استالن کي اھو احساس ھجي ھا تہ ماڻھو ڪڏھن بہ مري
سگھي ٿو تہ ھو ايڏا ظلم نہ ڪري ھا ۽ يو۔ ايس۔ ايس آر نہ
ڊھي ھا! موت جو احساس ئي ماڻھوءَ ۾ ڄڱائيءَ جي پيڙھ
پختي ڪري ٿو.

نہ وڃونءَ جي اولاد سان گڏ ڇپر چڱو آهي نہ واڳونءَ جي
اولاد سان گڏ ڪپر.

مومل! ايڏي عشق جي اندا! توڏنوئي نہ تہ راڻو ڪاڻو آهي!

مان توکي پچري ۾ وجهي وڻ ۾ لٽڪايان تہ ڇا تون ائين
سمجھندي تہ تون وڻ جي ٽاريءَ تي لڏي رهيو آهين؟

تون انسانذات سان محبت ۽ انسان سان نفرت ڪرين ٿو.
دهريت اهوئي تہ سڪاريندي آهي!

هڪ دهريو تيستائين انسان دوست آهي، جيستائين هن کي
اقتدار نہ مليو آهي.

ڇا تاريخ مان ڪوئي مثال ڏئي سگھندي تہ فلاڻو خدا
دشمن! انسان دشمن نہ هو؟

تون پاڻ تہ انگ اگهاڙو آهين. توکي رڳو ان تي فخر آهي تہ
دنيا ۾ سڀ کان اڳ ۾ تنهنجن وڏن آڏاڻو ٺاهيو هو!

سوچي سوچي ڳالهائڻ! هر لفظ هڪ تلوار آهي جا توتي
ڪري سگهندي آهي.

سچ ڳالهائي اُس ۾ پلي ويهه، چانو ۾ ويهڻ لاءِ ڪوڙ نه ڳالهائڻ!

اعتبار؟ خدا کان سواءِ ٻيءَ ڪنهن ڳالهه ۾ اعتبار ڪهڙيءَ
چڙيا جونالو آهي؟

وڇون پنهنجيءَ فطرت کان باز آيو ته ڪائنات بدلجي
ويندي!

شينهن پنهنجو حصو ڪڍندو، پوءِ شينهن آمر هجي يا
جمهوري نمائندو.

دوستيءَ جو پڪي فقط هڪ پَر تي اڏامندو آهي، ٻي پَر جو
فقط ڏسندڙ کي گمان هوندو آهي.

مان هڪ ننڍي قوم جو فرد آهيان، توڙي مون کي پنهنجي
انفراديت، ثقافت، معاشي مسئلا، مطلب ته پنهنجي الڳ
قوميت آهي. تون ڏاڍو آهين ۽ منهنجي قوميت کان انڪار
ڪري رهيو آهين ۽ مان ان وقت جو انتظار ڪري رهيو
آهيان، جڏهن تنهنجي پنهنجي قوم ابابيل ٿي اڀرندي ۽

توڪي پٿريون هڻي پورو ڪري ڇڏيندي ۽ تنهنجي اکين ۾
ايتريون ته ڪڪريون پئجي ويندون جو تون اهي مون
ڏانهن کڻي به نه سگهندين!

ڪامياب سياستدان اهو آهي، جو منهن تي ڪوڙ ڳالهائي ۽
ڦڪو نه ڏئي.

صحيح معنيٰ ۾ ڪميونسٽ اهو آهي جو پنهنجي گريبان ۾
منهن وجهي نه ڏسي ۽ رڳو ٻئي جو چاڪ گريبان ڏسي.

هُن ساري زندگي اهو سوچيو ته هُن سان هيئنن ۽ هُن سان
هونءَ پلئ ڪندس. هُن اهو ڪڏهن نه سوچيو ته موت سان
پلئ ڪيئن ڪندس!

سنڌي ماڻهوءَ جو وڏي ۾ وڏو مرض ڪچهري آهي، جا
سندس سنڌ سُڪائي ٿي وجهي.

اي ويهين صدي! تو ۾ نوانوي فيصد جانور هيا ۽ هڪ فيصد
انسان هيا، پر مان پانين ٿو ته اهو چئي مان انسانذات جي
خوشامد ڪري رهيو آهيان!

ٻُڌ ٻڌ! ڪارونجهر مان آواز اچي رهيا آهن، جي اهو ڦاٿو ته
تون ساري جو سارو جلي ويندين!

منهنجا سياسي آدرش! مون تنهنجو ايترو انتظار ڪيو آهي،
جيترو جيڪڏهن خدا جو ڪيان ها ته ڪيئي ملڪ فلڪ
پنٿي ڇڏي وڃان ها! تون ڪڏهن ايندين؟

تون پڙهيو نه آهين، رڳو ڪڙهيو آهين تيل جي ڪڙهائيءَ
وانگرءَ هاڻي پنهنجا جلائي رهيو آهين!

ڪنهن چيو ته، ”تنهنجا دوست توتي ڪاوڙيا آهن.“ مون
جواب ڏنو: ”هو ڪاوڙيا ته پنهنجي غلطيءَ تي آهن، رڳو مان
ان جي نشاندهي ڪيان ٿو ته هو مون تي ڪاوڙ ڇڏن ٿا.“

علامه اقبال نيٺ جي ساحل کان ڪاشغر جي خاڪ تائين ڇا
ڏسي رهيو آهي؟ مون کي ته هڪ ويران رستي تي لٽيل قافلو
نظر اچي رهيو آهي، جنهن جا قافلي سالار سڀ مري چڪا آهن.

ڪيڏو ساڙ رکيو اٿئي؟ پنهنجي دوزخ جي باهه ۾ ته اڳيئي
ٿو پڇرين! مان پنهنجون ٻه ڪاٺيون ان ۾ ڇا لاءِ وجهان؟

اي خدا! منهنجون جهوليون پنهنجي پيار سان ايتريون پر
جو مان اهي ساري انسانذات کي ڏيان ته اهي نه کٽن، مون
کي ان لاءِ اهو هڏ هڏ بڻاءِ جو سليمان جا سڀا کي پيغام
پهچائيندو هو.

مان چوان ٿو ته، ”تون آهين، تون آهين، تو آهين.“ اهو
منهنجو پويون نعرو آهي ۽ منهنجي آخري آزاديءَ جي
علامت آهي.

خدا جي سامهون سر بسجود ٿي ۽ انهيءَ هر پل کي نڪالي
ڏي جو تو دنيا سان گڏ گذاريو آهي.

ڇا تون منهنجو رب آهين؟ پر تون ته منهنجي در تي
ڪيتري ئي وقت کان بيٺو هئين! رڳو مون نه سڃاتو.

ڇا ڪوئي انسان هڪ تر جيترو جيت به خلقي سگهيو آهي؟
ڇا هڪ تر جيترو جيت ڄاڻي سگهي ٿو ته آڪاس، جنهن ۾
اڪت ستارا آهن، ڪٿي ٿو ڪٿي؟ مان مڃان ٿو ته اهو جيت
پپل جي چوٽيءَ تي پڄي سگهي ٿو، پر ان جي حقيقت ئي
ڪهڙي آهي؟ ڇا انهيءَ ستاري جهڙي آهي، جو هن آڪاس
جي اتاهين وٽ ۾ پوئين پن جيان آهي. ڇا ان جيت جي انا
کي ان مان تسلي ملندي ته هو پپل جي پوئين پن تي
پهچي چڪو آهي؟ ڇا ان کان اهو ڪيڙو ماڪوڙو چڱو نه

آهي، جو اُنهيءَ جي جڙ تائين پهتو آهي ۽ پاڻ کي هر
واچوڙي کان محفوظ سمجهي ٿو؟
اي تر جيترا جيت! تون هن ڪائنات جي حقيقت کي چو ٿو
سمجهڻ چاهين؟ ائين نه ٿئي ته واءُ جو جهوٽو توکي
بولائيون ڪارائيندو اڏائي وڃي! انهيءَ تي قانع ٿي ته تون
وڻ جي چوٽيءَ تي پهچي چڪو آهين. ان کان مٿي جو وڻ
آهي، تنهن ۾ ڪئين جون ٿاريون ڏسي، پنهنجي ٻوٽ کان
وڌيڪ ٿپو نه ڏي! حيرت تي قناعت ڪر! اهو اسرار جو نه
کلي سگهي، ان تي حيرت کان سواءِ ٻيو چارو ڪهڙو آهي!

جنهن انسان خدا کي آبي ۾ نه ڏٺو آهي، اهو هن کي چاڀي
۾ ڇا سمجهي سگهندو؟

معافي خدا جي وصف آهي. تون پاڻ ۾ جيترو اها وصف
پيدا ڪندين، خدا جي ويجهو ٿيندين.

خدا کان سواءِ تون يتيم آهين، هن ڪائنات ۾ چورو چنوبار،
جنهن جي پرورش وارو ڪوئي نه آهي.

هرڻ اڪي ڪيڏانهن

يا خدا! مون تي وڃ ڪيراءِ،
اُن کان اڳي جو مان ڪنهن
جي گهر کي جلايان!

منهنجو خدا به ته حُسن آهي
۽ جنهن وقت منهنجي شاعريءَ جو موضوع آهي
۽ منهنجي گيت ۾ اظهار جي ٿو،
اهو حُسن کان سواءِ
ٻيو ڪجهه به نه آهي.

محبت سان محبت ڪر!
هن رابيل ۽ گلاب جي گل سان
محبت ڪر،
چو ته اهو تنهنجي پرينءَ جي ڳلن جهڙو آهي،
هن چنڊ سان محبت ڪر
چو ته اهو هن جي مُنهن جهڙو آهي،
محبت سان محبت ڪر!
چو ته اها ڪائنات جي تخليق جو باعث آهي
چو ته اها خدا آهي،
۽ خدا محبت کان سوا

ٻيو ڪجهه به نه آهي،
ٻيو ڪجهه به نه آهي.

چڏا!
تہ موٽي وڃان
اُن دنيا ڏانهن
جتي منهنجو پيءُ ماءُ
۽ ٻيا گهڻگهرا
مون لاءِ
اوسيئڙي ۾ آهن
۽ واري سان
سج کان پڇن ٿا،
”ڇا تون اڃا
لٽو نه آهين.“

تون خدا جو جلوو
ڏسي سگهين ٿو
پر ان لاءِ ته موسيٰ عليه السلام کان به تيزا ڪيون گهرجن
جي طور جي تجلي برداشت ڪري سگهن.
۽ اهي ڦڦڙ گهرجن
جي ايتري زور سان
نن تراني چون
جو پٿر پٿر ۾
انهن جي گونج پُرڻ لڳي!

اهو تو لاءِ ناممڪن آهي.
پنهنجيءَ دل کي اهو آئينو بڻائي سگهين ٿو
جنهن ۾
خدا جي جلوي جو جلوو
پسي سگهين!
پر پو به جلوي جي پرتوي سان
اهو آئينو ٽرڪي پئي،
اهو خاطريءَ سان
ڪيئن ٿو چئي سگهجي!

زندگيءَ سان ائين مقابلو ڪر
جيئن فاران جي بيابان ۾
اسماعيل ۽ هاجر ه
باد صوم سان ڪندا ها!
زندگيءَ جي ويرانيءَ
۽ خاموشيءَ ۾
احساس ٿيندو آهي،
ته ڪوئي ساٿ آهي،
هر ريت جو ڏرو همدرد آهي
۽ ماهتاب ۽ ستارا
تسلي ڏئي رهيا آهن
۽ انهن جي رفاقت
انساني رفاقت کان قريب تر آهي
۽ وڌيڪ قربائتي آهي.

تون ڪير ٿيندو آهين،
سند جو ٻيڙو تارڻ وارو؟
ان جو تارڻ هار ته ڪوئي ٻيو آهي،
تون فقط وَنجم هڻي رهيو آهين!

حضرت ادریس جنازي نماز وقت جيڪو پتڪو ٻڌندو هو،
ان تي لکيل هوندو:
“سعادتمند آهي اهو جو پنهنجي نفس تي نظر رکي ٿو.
پروردگار جي سامهون انسان جا نڪ عمل هن کي شفاعت
ڏين ٿا.”

ڇا دور جديد جي انسان لاءِ ان کان بهتر نصيحت آهي. دور
جديد جو انسان جيڪو پنهنجي نفس جو غلام آهي ۽ هن
جي هر نئين آزادي هن جي نفس جي نئين غلامي ثابت ٿي
آهي.

تون هن کي خون ڪرڻ ٿو چاهين؟
تون مڇ يا نه مڇ
دراصل تون پاڻ کي خون ڪري رهيو آهين.
هر قتل خودڪشي آهي.
هر خنجر
جو ٻي جي سيني ۾ کوڙين ٿو،
تنهنجي رت ۾ ٻڌل آهي.

تنهنجي هٿان مقتول جو موت
تو ۾ ڪجهه قتل ڪري ٿو
پر تون نه ٿو ڄاڻين.

تون ان تي حيران آهين ته هي ته تنهنجو دوست آهي، هي
تنهنجي ڳلا چو ٿو ڪري! پهرين اچ ته هن کان پڇون ته
ڪڏهن هي تنهنجو دوست هيو به يا نه؟

معافي خدا جي صفت آهي. جي تو ۾ اها آهي ته وڏي ڳالهه
آهي.

پوڏائي کان ڊڄندو ڪر! جو ساري عمر ڌرتيءَ تي سمهيو،
ان کي جڏهن اطلس جي پٿر تي ملندي تڏهن هو ساري
ڌرتي وڪڻي ڇڏيندو.

حسد جي آڱ اها آڱ آهي، جنهن ۾ نه رڳو دشمن پر دوست
به جلندا آهن، بلڪ دوست وڌيڪ جلندا آهن.

تون منهنجو دوست آهين؟ ڇو ته سڀ کان وڌيڪ خوف مان
توکان ڪيان، ڇو ته جڏهن تون دشمن ٿيندين تڏهن سڀ
کان خراب دشمن ٿيندين.

‘رب رُسي، مَت کسي’ کان وڌيڪ ڏاهي چوڻي مون کڻي نه
پڙهي آهي.

يا ته احسان نه ڪرڻ ۽ جي ڪٿين ته ان کي ڪڏهن به نه وسارا!
احسان فراموشيءَ لاءِ دليل نه ڳول، ڇو ته احسان فراموشيءَ
لاءِ ڪوبه دليل نه آهي.

اي پروانا! توکي ستارن جي روشني ڇڪ نه ڪندي، تنهنجو
مقدر ئي شمع جي آگ ۾ جلي مَرڻ آهي.

هائو، ‘وائون ويه ٿيون’ پر نادان ڇا تون ڄاڻين ٿو ته اهي
ويه ئي وائون هڪ ڏس ڏي وڃن ٿيون؟

جي خدا ساري اسباب جو مُسبب آهي،
ته تون ڳڻتي ڇا جي لاءِ ٿو ڪرين!

سر لوهيڙا ڳپيا

پٽائيءَ جو دڳ
ٺيڪ آهي،
ان تي سوهلي آءُ!
وَر وراڪا
تو کي ڪنهن
اوڙاهه ۾ آڙائيندا،
جتان تون وري
نڪري نه سگهندين!

زندگي ديوار وانگر آهي، مان چاهيان ٿو اها ٽپي اڳتي
ڏسان؟

ڇا تون ڄاڻين ٿو ته خدا ڪيترو نه چپ چاپ تنهنجي ڪي
اچي رهيو آهي، رڳو تو ڪنهن ورائي نه ڏٺو آهي.

ميان توکي ايترو به صبر نه آهي، جو انهن ڪيڙن کي آهي،
جي تنهنجي ماس ۾ لڪا وينا آهن.

ڳيرو! تون مون کان پڇي رهيو آهين ته مان موت تي ڇو
لکي رهيو آهيان؟ هن عمر ۾ مان بي ڪهڙي حقيقت نگاري
ڪري ٿو سگهان؟

آءُ ازل کان اڪيلو پڪي هوس. خبر نه آهي ته مان وڳر ۾
ڪيئن ملي ويس. خبر نه آهي ته مون کان ماڳ ڪيئن وسري
ويو ۽ سڌو چار ڏانهن ويس!

هي ڪيڏو آڪڙ جي ٿو هلي ۽ اهو نه ٿو ڏسي سگهي ته موت
جو پاڇائون هن جي ڪڍ آهي.

ڇا خدا کي ڄاڻڻ کان سواءِ هن کي ائين مڃي نه ٿو
سگهين؟ ڇو پنهنجي گڏ پيو آهين؟

ڇا زندگيءَ ۾ پوري خوشي نه آهي، فقط اُن جي آس آهي؟
ڇا انسان پاڇن پٺيان ڊوڙن ٿا؟ ۽ پاڇا جڏهن لهندڙ سڄ جا
آهن، تڏهن ٽڪجي بيهن ٿا.

چوندا آهن: 'نيڪي ڪري درياھ ۾ وجهه.' درياھ ڪيڏو نه
وڌو آهي ۽ درياھ ۾ پئي هر شيءِ درياھ ٿي وڃي ٿي.

ميان! پئسو پٽ آهي، جنهن وٽ آهي اهو عذاب ۾ آهي.

تو کي تقدير ۾ اعتبار نه آهي، مان ڀانيان ٿو ته اها ڳالهه به
تنهنجي تقدير ۾ آهي.

تون موت کان ڏاڍو آهين يا موت تو کان ڏاڍو آهي. اهو پتو
ته اڳتي هلي پوندو.

ڪڏهن ته تنهنجي آرائش ختم ٿيندي؟ ڪڏهن ته تون
آئينو ٽوڙي ڦٽي ڪندين؟

ڪنهن سان ايتري سڪ به نه رک، جوان ۾ سڱ ٿي وڃين!

هو توکي ڏسي سڙي رهيو آهي. ڀلي سڙي، آخر باهه
تنهنجي ته نه آهي، هن جي پنهنجي آهي!

موت ايترو خراب به نه آهي، آخر توکي زندگيءَ جو ٿڳ
لاهنو آهي يا نه؟

ڇا تنهنجو انت ڪوئي پائي سگهي ٿو؟ ڇا هُو اهو ڄاڻي
سگهي ٿو ته تون بي انت آهين!

جيستائين تون موت کي نه سمجهيندين، زندگيءَ جي
ڪنهن به سوال جو جواب ڏئي نه سگهندين.

تون ڪوڙ سان نپاءُ ڪري، ڪيڏو نه خوش لڳي رهيو آهين!
پر ڇا تون سچ پچ خوش آهين؟ ڇا تنهنجي چهري تي
چمڪ پائدار آهي؟ يا اها انهيءَ وچ جي چمڪ وانگر آهي،
جا توتي نيٺ ڪري، توکي رک ڪري ڇڏيندي؟

مان ته توکي به بچائڻ چاهيان، پر مان ڇا ڪيان توکي
خودڪشيءَ جو شوق ڪنڀو ٻيڻو آهي.

شداد جي بهشت ۾ ڪيستائين گذاريندين؟

مون کي تخت تي نه ويهاريو تاج نه پهرائڻ توکي معلوم نه آهي
ته تاج و تخت جي قسمت انت پيرن ۾ هوندي آهي؟

موت ته هر ڪنهن کي ماري ٿو ڇڏي، افسوس آهي انهن تي
جن کي زندگي ماري ٿي ڇڏي.

اي سنڌي قوم! ڇا تون مڃڻ وانگر نمرود جي نند ڦٽائيندي
رهيندين؟

هن قوم جو پٽڪو نه ٿي، جُتي ٿي، پٽڪو لاهيندي اُها
ويرم نه ڪندي آهي.

جي سنڌ ڪڏهن اُٿي ته توکان ساريءَ تاريخ جو بدلو وٺندي.

انهي ڪري مان اڃا زندهه آهيان. مان جڏهن پورهيو ڪندو
آهيان ته پنهنجو جسم دروازي کان ٻاهر ڇڏي ايندو آهيان،
جيئن نمازي مسجد جي ٻاهران جُتي ڇڏي ايندا آهن.

مون کي جنت يا جهنم جو اٺو نه آهي. اِي موت! مان توکي
خوشيءَ سان قبول ڪيان ٿو.

ڪنهن چيو ته: ”تو زندگيءَ تي ٿورو لکيو آهي ۽ موت تي
گهڻو لکيو آهي.“ مون چيو: ”ان ڪري جو موت گهڻو آهي،
زندگي ٿوري آهي.“

تون مان دوست ڪيئن ٿي سگهون ٿا، جڏهن منهنجا هيرو
تنهنجا دشمن آهن ۽ تنهنجا هيرو منهنجا دشمن آهن.

مون مانيءَ ۽ بهزاد کي سڏي چيو:
”منهنجي ڪڍ اچو! اوهان کي اهڙي تصوير ڏيکاريان جا
اوهان جي خواب خيال ۾ نه آئي هجي! اها تصوير آهي ته انسان
جي پراڻ جو ساڳيو مصور آهي. جنهن چنڊ کي ٺاهيو آهي.“

شيطان صفتي کي ڪاٺي ڪشش آهي جا هڪ رهن کي ٻئي
رهن سان ملائي ٿي، پوءِ آهي هڪٻئي جي خون جا پياسا
ئي چو نه هجن!

هي لاش آهن انهن جا جن آزاديءَ جا پير چميا ها. موت ۾
آزادي انهن جا پير چمي رهي آهي، پر ان کي ڪوئي ڏسي
نه ٿو سگهي!

اي خدا! تو مون تي ايتريون نوازشون ڪيون آهن، جو مان
تنهنجي هزار پيرا پرستش ڪيان ته به تنهنجو هڪ ٿورو نه
لاهي سگهان!

تون دانشور آهين؟ تون دانش جي دعويٰ ٿو ڪرين، جا هڪ
اٿاه سمند وانگر آهي! ڇا تو غواصن جي گت ڄاڻي آهي،
ڪنڌيءَ تي ڪوڏ ڪنا ڪرڻ وارا!

ڇا تون اعتبار ڪندين؟ هو جو پاڻ کي آزاديءَ جو علمبردار

چوائيندو آهي، جڏهن دوست سان ڦٽائيندو آهي، تڏهن
هن جي خلاف مارشل لا وارن کي درخواستون ڪندو آهي!

مون هن کي چيو ”جي تون سورج مڪي ٺاهي نه ٿو سگهين
ته ان ڳالهه تي اعتبار ڪر ته ان کي خدا ٺاهيو آهي.“

خوبصورت گل چيو، ”تون مون کي ٿاريءَ تان پٽين نه ٿو؟
مان تنهنجين آڱرين لاءِ آيو آهيان.“ مون گل کي چيو:
”منهنجون آڱريون به تو لاءِ آيون آهن، پر مان تو کي چنڻ
نه ٿو چاهيان، تون ٿاريءَ تي خوبصورت ٿو لڳين.“

ڪيئن چئجي ڪيتريون صديون تنهنجون اڪيون مون
ڏانهن ڏسي رهيو هيون! مون رڳو تو کي هڪ ڀيرو ڏٺو ۽
ڪندڙ جهڪائي ڳالهائيندو رهيس.

ڇا تون ڄاڻڻ چاهين ٿو ته خدا ڇو آهي ۽ ڇا آهي؟ ههڙو
خوبصورت مُکڙو هٿن ۾ جهلي اهو سوال ڪيئن ٿو پڇين؟

بودليئر! گناهه واقعي گل جيترو خوبصورت هوندو آهي،
پر ان ۾ خوشبو نه ٿيندي آهي.

♦ بودليئر جي ڪتاب جو نالو ”گناهه جا گل“ آهي.

مون ننڊ مان اک پٽي، کڙڪيءَ مان جهونجهڪڙي جون
ريڪون ڏٺيون ۽ خدا جو ٿورو مڃيو ته مون کي هڪ ڏينهن
بيو به ڏنو اٿائين. انهيءَ جو امڪان به هو ته مان اک ئي نه
پٺيان ها ۽ ابدي ننڊ ۾ هليو وڃان ها، جنهن ۾ ڪنهن نه
ڪنهن وقت وڃڻو آهيان.

مون خدا جو ٿورو مڃيو ته هن مون کي هڪ ڀيرو
پرھ جا پڪي ٻيھر ڏيکاريو آھن جي آسمان ۾ اڏري رھيا
آھن يا اڃا وٽن ۾ چون چون ڪري رھيا آھن يا منھنجيءَ
بالڪنيءَ جي ٻاھران رکيل ٺڪر جي پاٽ مان پاڻي پي
رھيا آھن ۽ چوڳو چڱي رھيا آھن (منھنجيءَ زندگيءَ ۾ سڀ
کان چڱو ڪم اھو آھي ته رات جو مان انھيءَ پاٽ ۾ پاڻي ۽
چوڳو وجھي سمھندو آھيان. انھيءَ آس سان ته پرھ جو
اُٿي ان تي پڪيٽڙن جو ميڙاڪو ڏسندس.)

مون خدا جو ٿورو مڃيو ته هن وري مون کي صبح ۽
شام جي شفق مان سورج مڪيءَ چنڻ جو وجه ڏنو آهي.
مون خدا جو ٿورو مڃيو ته سانوڻ جي مند آهي،
ممڪن آهي ته ڪاريون گھٽائون اُڀري اچن ۽ مان انهن جي
موسلا ڌار مينهن ۾ ورپي وهنجي سگهان. اوچتو منهنجيءَ
دريءَ مان ڪو پوپٽ اڏري آيو مون ان جو آڌرڀاءُ ڪري ان
کان پڇيو ته ڇا هن جو پيغام آندو اٿئي، جنهن جا رنگ تو
وانگر خوبصورت آهن ۽ جنهن کي پرن کان پڪڙي، خدا
منهنجي هٿ ۾ ڏنو آهي ۽ ان جي پرن جي سلامتيءَ لاءِ
منهنجا هٿ ڏميدار آهن.

مون خدا جو ٿورو مڃيو ته مون کي هر سنساري ٻنڌن
کان آجو ڪري، هڪ ٻي ڪرتڪار ڏني اٿائين ته ڪويتا
لکان ۽ ائين لکان جو ان مان منهنجيءَ جوانيءَ يا پيريءَ جو
پتو نه پوي. پر مون اڃا تائين هن جو هڪ ٿورو به نه لاٿو
آهي. مون اڃا تائين اهڙي ڪويتا نه لکي آهي، جنهن ۾ هن
جي اهڙي عبادت هجي، جا روز سج، تارا ۽ ڪتيون ڪن ٿا.
مون اڃا تائين اهڙي ڪويتا نه لکي آهي، جا پکين جي
گيتن ۾ آهي، جا عبادت کان سواءِ ڪجهه نه آهي.

اي خدا! تون مون کي اڃا ڪجهه ڏينهن ڏي ته مان
تنهنجو ٿورو لاهيان، مان گيت ائين ڳايان، جو انهن جي
اڳيان هر عبادت جهڪي لڳي.
اي خدا! مان تنهنجو پوءِ به هڪ ٿورو به لاهي نه
سگهندس. تون ته اڪت پندار آهين، منهنجيءَ جهول ۾
ڪٿا آهن گهڻا؟ مان توکي ڇا آچي سگهندس، مان توکي
ڇا آچي سگهندس!

تنهنجو شڪر آهي منهنجا رب! اڄ مون کي اڌ ماني ۽ پورو
ڪتاب نصيب ٿيو آهي.

جي تو ماڻهو اکين مان نه سڃاتو، ته هن کي ڪڏهن به
سڃاڻي نه سگهندين.

ترسُ، تنهنجو به وارو اچي ٿو! وارو ڌارو آهي، سٿو پيرا
منهنجي نالي پوي، هڪ پيرو ته تنهنجي نالي به پوندو!

نانگ وارو وير ته فقط انسان رکندا آهن. نانگ ته نالي ۾ خوار
آهي.

منهنجيءَ دل ۾ ايترو پيار آهي جو ان ۾ ساڙ جي لاءِ ڪاٺي
جاءِ نه آهي.

مون کي تو لاءِ نفرت ڪٿي آهي؟ رڳو جيئن جي فهرست
مان تنهنجو نالو ڪٿي ڇڏيو اٿم.

ڇا رڳو گهمڻ ڦرڻ زندهه رهڻ جو نالو آهي؟ تون ڏاڍو ڀليل
آهين! تون ته ڪيترو وقت اڳي مري چڪو آهين.

تون منهنجي مخالفت ڪئي، خدا منهنجي مدافعت ڪئي،
هاڻي نتيجو ڏس!

ڪنهن ڪنهن انسان جي ارادي ۽ مشيت - ايزديءَ ۾ ڪوئي
فرق نه هوندو آهي.

خدا مون کي چيو ته پنهنجو اعمالنامو پاڻ لک! ڪراماً
ڪاتبين لکي لکي ٿڪجي پيا آهن.

دهريا! تو پنهنجي باري ۾ ڪڏهن هي سوال پڇيو آهي ته
”هن زندگيءَ کان اڳتي مان ڇا ڪندس؟“

هن ڪائنات ۾ جي ٽنهنجي مُرڪ آمر نه آهي ته ڪا شيءِ امر
نه آهي.

”اڪيون به مُرڪنديون آهن ڇا؟“
”دراصل مُرڪ ٿيندي ئي اڪين ۾ آهي.“

ماڻهوءَ جي پٽ گوليءَ وانگر آهي جا بندوق ۾ واپس اچي نه
سگهندي.

انسانيت جي تَه جوڙي کي جي ٿي جوڙ آهن۔ پيار جو، سهڻ
جو، سَم۔ سُڪتا جو، ته ان کي ڪوئي ٽوڙي نه ٿو سگهي.

ڀائپي، دوستي سڀ ٺيڪ، گستاخي چڱي نه آهي.

ايترو ساجهر ٿرئفڪ جو ڪيترو نه شور آهي! شهر ۾ سڀ پيٽ
قوت لاءِ ڀڄ ڊوڙ ۾ آهن. ڇا هو، اهو سمجهن ٿا ته انسان رڳو
پيٽ نه آهي، ٻيو ڪجهه به آهي!

حسينيت لاءِ فقط حسين ابن عليءَ تي مرثيو ڪافي نه آهي ۽
نه وري مجلس۔ مسالم ئي ڪافي آهي.

دڳ ڏيکارا!
اي خدا
دڳ ڏيکارا!
مان هن گهاٽي جهنگ ۾
پنهنجي گهايل پيرن سان
ڪيڏانهن وڌان؟
منهنجا پير
اڃا ٿڪا نه آهن
مان پنهنجون لقون ڏسي
پنهنجي ڪڍڳ تي
پنهنجي منهندارن جي
ڪاري منهن تي
ٿو ڪاريو آهي:
۽ سوچان ٿو
ته جي اڳتي دڳ نه آهي
ته پنتي موٽان

ء اُتي گاه تي ليتي
تڪ پٽيان
ء سائي پير مان
به ٿي پير چني کاوان!
پر جي مون کي اڳتي ئي وڃڻو آهي،
ته اي خدا!
مون کي دڳ ڏيکار!
مان تنهنجي ڏس تي
ٻاڀريءَ گند تان به
پنڌ ڪري
وڌندو رهندس!

هن هاريءَ تي لک
جيڪو اڃا انسان آهي
ء ڍوڍي ڳيو کائي،
پاڻي پي،
سارو ڏينهن ڳهندو ٿو وڃي
ء جوڌاڙيل نه ٿيو آهي،
ء ماڻهوءَ جو رت
نه پيتو اتائين،
ء جنهن تي
ٻهراڙيءَ جي ٻُٽ ۾
جڏهن پڪي

ننڊ ۾
لامن تي لتڪندا آهن،
خود خدا
ويڻو گهمائيندو آهي.

عشق به
ڪجهه نه آهي.
حسن به
ڪجهه نه آهي،
فقط ترقيءَ سڀ ڪجهه آهي.

اي خدا!
هن کي
اڃا به
خوبصورت بڻاءِ!
هوءَ
تنهنجي وجود جو
ثبوت ٿي وڃي!

ماري!
ڊيل
نه ڦاساءِ!
اها

مور جي
امانت آهي.

هل ته هن کان
اسپتال ۾ پڇي اچون!
اسان جي پڇا
هن جي ڄمار کي ته نه وڌائيندي
رڳو اسان کي
ساجھ ڏئي سگھي ٿي
ته اهڙو وقت
اسان تي به
اچي سگھي ٿو.

ڪيترانه
سبز باغ ڏيکارين!
ڌرتيءَ تي
هيئن ڪنداسين
ڌرتيءَ تي
هونءَ ڪنداسين؛
ٿيو ته ڪجهه به ڪونه
اچ تنهنجو جنازو وڃي رهيو آهي
سپاڻي مون کي وڃڻو آهي،
ڇا ان ڪري

فرق پوي ٿو
ته ڪنهنجا ڪاندي
ڪيترا آهن!

موت اُهو ريڊار آهي
جو سڀ
ڌڻ هڪلي ساڳي واڙ ۾
واڙيندو آهي.

تو بگهڙ جي اوناڙ ٻڌي آهي؟
بگهڙ
چنڊ کي ڏسي
اوناڙيندو آهي:
ڌرتيءَ کي سنگهي
نه اوناڙيندو آهي.

منهنجو بهترين دوست
اڄ منهنجو
بدترين دشمن آهي
چو ته
هو سمجهي ٿو
ته مان هن جي آدرش تان

هَتي ويو آهيان.
سچ تہ اهو آهي
تہ هُن جو آدرش
هُن کان
هَتي ويو آهي،
هُن جو آدرش
چنڊ بہ تہ ڪونہ هو
جو گھنگور گھٽائڻ ۾ چُپي ويندو آهي!
هُن جو آدرش
تہ تَئي وانگر هو
جو هن تي
پنهنجو ڪالڪ ملي
هن تي
ڪَلي رهيو آهي.

هو
پنهنجي
آدرش جي ھار ڏسي،
مون تي
ڪاوڙ جي رهيو آهي
چو تہ
مان
هن کي اڳيئي چوندو هوس
تہ تنهنجو آدرش

گتر ۾
چنڊ جو سڀنو آه.

تون
ساري عمر
ڪسيءَ جو ڪيڙو ٿي رهين،
ڪسيءَ جو ڪيڙو هئين،
ڪسيءَ جو ڪيڙو ٿي مئين،
باک جو
پنگي
تو کي بهاري ويا
ڪسيءَ جي ڪني پاڻيءَ سان گڏ.
تو کي ڪهڙ خبر
ته ڪسيءَ کان ڪجهه پنڌ تي
رنگا رنگ گلن جون
ٻاريون هيون
۽ پوپٽ
انهن تي اُڏري رهيا ها!

تو پاڻ مان ئي حيوانيت کي
نه ڪڍيو آهي،
هليو آهين
انسانيت جو علمبردار ٿيڻ!

يا رب!

هيءَ پوڙهي ڪائنات تنهنجون جوان اڪيون آهي، جنهن
هر ڪنهن جي اکين کي ديد عطا ڪئي آهي ته تنهنجو
جلوو ڏسي سگهن،

اها بي ڳالهه آهي ته ڪي نابين به نه آهن پوءِ به توکي ڏسڻ
کان نابري وارين ٿا. جيڪي توکي ڏسڻ چاهن ٿا، ستارا
انهن لاءِ ماڪيءَ جي ماناري وانگر آهن ۽ روشنيءَ جون لارون
هنن جي دلين تي ٽمي رهيون آهن.

تون چير تون چانءَ

يا رب!

سارو شهر ستو پيو آهي ۽ ستارا آسمان ۾ ٿم ٿم ڪري رهيا

آهن؟

اڃا پڪي پڪڙ به نه اٿيا آهن ۽ تنهنجي ثنا خواني انهن جي

نڙين ۾ ستي پئي آهي.

هي مون ۾ ڪير آهي جو چئي رهيو آهي ته ”اٿي! پوريءَ

ڪائنات لاءِ دعا گهر!

اٿي، انهيءَ انسان لاءِ دعا گهر، جنهن جي چلم تي ڪجهه

رجهندو آهي ۽ بڪايل ٻارڙا ان جي چوڌاري ويٺا هوندا

آهن.

اٿي، انهيءَ جوانيءَ لاءِ دعا گهر، جا خواب ۾ مدهوش آهي

۽ جنهن کي اهو پتونو آهي ته اها عارضي آهي ۽ ائين گم ٿي

ويندي جيئن شام جو سج ڪيرٿر جي پهڙن ۾ گم ٿي ويندو

آهي ۽ نئين گاج تي شفق جا رنگا رنگ پاڇا ڇڏي ويندو

آهي.

اٿي، انهيءَ پيريءَ لاءِ دعا گهر، جنهن کي آخرت جو اونو

آهي، جا ان لاءِ پنهنجو نور نچوئي رهي آهي ته پنهنجي

تخليق کي ابديت عطا ڪري.

يا رب!
منهنجا گناه ائين ڏوئ جيئن پن ماڪ سان ڏوپندا آهن ۽ سڄ
جون ڪروڙين آڱريون رات جا امجهيل وار سلجھائينديون
آهن.

يا رب!
هي رين جا ڏڻ، جي پنهنجي پيٽ قوت لاءِ اسر جواڻيا
آهن، انهن ۾ به ته تون آهين ۽ هو وڻ جي پنهنجون ٽاريون
توڏانهن ٻانهن وانگر اُڀيون ڪري بيٺا آهن، انهن جا پن به
تولاءِ ئي ته دست به دعا آهن.

توهان جي سمجھ، توهان جو علم ۽ توهان
جو مرتبو سڀ الله جون عطا ڪيل نعمتون
آهن. حساب ڪتاب واري ڏينهن توهان کي
عطا ٿيل سڀني نعمتن بابت توهان کان پڇا
ڪئي ويندي.
سچ جي جيڪا واٽ اوهان ماڻي آهي، ان
تي ٻين کي به هلڻ جو ڏس ڏيو. نه ته توهان
۽ حيوانن ۾ فرق ئي نه رهندو.